

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "การนำเสนอโครงการการเรียนการสอนวิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก"

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาด้านชนบทธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จากนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก 7 ประเภท จำนวน 35 เรื่อง ตามแบบการวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มานำเสนอโครงการ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านชนบทธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท เสนอในรูปความเรียง

ตอนที่ 2 จำนวนความถี่ และร้อยละของเนื้อหาด้านชนบทธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการนำเสนอโครงการการเรียนการสอนวิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านชนบทธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท จำนวน 35 เรื่อง ปรากฏผลดังนี้

ประเภทนิทานประจำถิ่น จำนวน 7 เรื่อง

เรื่องที่ 1 เขาสามมุก และหาดบางแสน วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส
  - 1.1 การหมั้นหมาย จากข้อความว่า

"แสนพบสาวสามมุขก็เกิดรักกันขึ้น สัญญาว่าจะแต่งงานกัน แสนถอดแหวนให้เพื่อเป็นพยานรัก"
  - 1.2 การทำพิธีรดน้ำแต่งงาน จากข้อความว่า

"พอดีมีการเตรียมการจะแต่งงานกัน ในขณะที่แต่งงานกำลังรดน้ำ ก็มีผู้หญิงคนหนึ่ง ก็คือ สามมุขนั่นเอง ไปในพิธีแต่งงานในขณะที่รดน้ำ สามมุขก็ถอดแหวนที่แสนให้ไว้รดลงไปที่มีมือแสน"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ
  - 1.1 การรับราชการ จากข้อความว่า

"ชายทะเลย่านนั้นเป็นที่ตั้งหมู่บ้านชาวเมืองผู้มีฐานะดีที่สุด ซึ่งกำนันฝ่ายปกครองบุคคลในละแวกนี้"
2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
  - 2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาศิปปิโตย จากข้อความว่า

"ต่อมากำนันฝ่ายรู้เรื่องก็เลยกักกันลูกชายไม่ให้ไปมาหาสู่กับสาวสามมุข ก็ถือโอกาสเรียกให้ติดต่อกับสาวมะลิแต่งงานกัน ก็เลยกักโดยไม่ให้มีโอกาสมาพบกับสาวสามมุขเลย"

เรื่องที่ 2 ตามองล่าย วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส
  - 1.1 การลู่ขอ จากข้อความว่า

"ตกลงสาวยอมโดยมีคนปองรักสองคน คือ เจ้าลายและเจ้าสัวสำเภา และนำขันหมากมาหมายกันคนละที่ เมื่อเจ้าลายนำขันหมากมา ตาม่องล่ายไม่อยู่ ยายรำพึงรับไว้ ครั้นเจ้าสัวสำเภานำขันหมากมาหั้น ยายรำพึงไม่อยู่ ตาม่องล่ายรับไว้"

1.2 การทำพิธีแต่งงาน แต่งงาน จากข้อความว่า

"แต่วันแต่งงานเข้าจริง ๆ ทั้งตาม่องล่าย และยายรำพึงอยู่บ้านด้วยกันทั้งคู่ และเป็นอันว่า สาวเจ้ายอมโดยจะต้องเข้าพิธีแต่งงานทั้งเจ้าสาว และเจ้าสัวท่ามกลางแขกเหรื่อที่มาเป็นเกียรติ"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากข้อความว่า

"เจ้าหนุ่มล่ายก็ไปมาหาสู่สาวยอม โดยเสมอ เจ้าหนุ่มล่ายถูกชะตាយายรำพึง เพราะรู้จักเข้าผู้ใหญ่ มีข้าวของติดมือมาให้"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า

"ต่างฝ่ายต่างไม่ลดละ ตาม่องล่ายก็จะยกลูกสาวให้กับเจ้าสัวสำเภา ยายรำพึงก็จะยกให้เจ้าลาย เพื่อไม่ให้เสียวาจา"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือ ภูตผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคนและสถานที่ จากข้อความว่า

"เขาเห็นรูปคนนั่งกอดไหเหล้าเพราะความกลัวใจของตาม่องล่ายนั้น ก้อนหินดังกล่าวเป็นที่นับถือของชาวเรือ และชาวบ้านว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ มักจะบนบานกราบไหว้อยู่เสมอ"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 4 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การประมง จากข้อความว่า

"เจ้าหนุ่มหลายคนอยากเห็นตัวสาวเจ้าเป็นยิ่งนัก ก็ทำตัวเป็นชาวเรือ เทียวหาปลาถึงหมู่บ้านที่ตามองล่าอาศัยอยู่"

1.2 การค้าขาย จากข้อความว่า

"เนื่องจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดชายทะเล มีอ่าวเรือที่ค้าขายในฝั่ง และนำทะเลไปมาค้าขายเข้าจอดเทียบอยู่เสมอ"

"เรื่องเจ้าลายรูปงามได้เข้าหุสาวยมโดย ก็อยากพบปะเห็นหน้าเหมือนกัน การเห็นหน้านั้นกระทำโดยง่าย โดยมีแผนให้เจ้าหนุ่มนำปลามาขายที่บ้านนมโดย"

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาศิปปิโตย จากข้อความว่า

"ตามองล่ากับยายรำพึงก็เกิดทะเลาะกันขนานใหญ่ คือ ลูกสาวคนเดียว ตาพ่อก็ยกให้เจ้าสัวสำเภายายแม่ก็ยกให้เจ้าลาย"

เรื่องที่ 3 ตำนานพื้นบ้านศรีพะโล วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การค้าขาย จากข้อความว่า

"เมืองศรีพะโลเป็นเมืองท่าเรือ มีเรือสำเภามาติดต่อค้าขายเสมอ"

เรื่องที่ 4 เขาสมิง วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์

1.1 ไสยศาสตร์ดำ จากข้อความว่า

"ผู้เป็นพ่อมีวิชาที่ละลัสต์วโดยไม่ใช่อาวูช วิชานั้นก็คือแปลงตัว

เป็นสื่อเพื่อไปล่าสัตว์ การแปลงกายเป็นเสือนั้นก็ต้องมีของแก้เอาไว้ ถ้าไม่มีของแก้ ผู้แปลงก็ไม่มีวันที่จะกลับคืนมาเป็นมนุษย์ได้อีกเลย

2. เรื่องวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง

2.1 หวายลงอาคม จากข้อความว่า

"ว่าแล้วเช้าวันนั้นผู้เป็นผัวก็ได้เสกหยายลงอาคมเอาไว้เส้นหนึ่ง แล้วสั่งผู้เป็นเมียเอาไว้ว่า ถ้าเห็นเสือดาบหมูปาเอามาวางไว้ที่หน้าบ้าน ให้เอาหยายที่เสกไว้ฟาดลง ไปสามครั้ง แล้วเสือกก็จะกลับกลายเป็นมนุษย์"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า

"สมัยนั้นก็ต้องเข้าป่าล่าสัตว์ ถึงจะได้เนื้อสัตว์เอามาทำอาหารกิน"

เรื่องที่ 5 เจ้าหลักเมือง วิเคราะห์เนื้อหา ได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัด จากข้อความว่า

"เจ้าหลักเมือง ตั้งขึ้นเพื่อให้บ้านเมืองแข็งแรงมั่นคง ก่อนจะตั้งได้มีการป่าวร้องบอกก่อนแล้วว่า คินนี้จะมีการตั้งชื่อเรียกชื่อ ใครอย่าขานเป็นอันขาด ถ้าเรียกถูกชื่อใคร ถ้าใครขานจะต้องเป็นเจ้าหลักเมือง... เผอิญชื่อทั้ง 4 ที่เขาเรียกไปตรงกับชื่อของหญิงท้องแก่คนหนึ่ง ชื่อว่าจัน ซึ่งกำลังหิวจะทะจะไปทอดกัณฑ์ เมื่อได้ยินคนเรียกชื่อก็ขานว่า "ซา" พวกที่เรียกชื่อก็มาพาตัวไปที่ที่จะตั้งเจ้าหลักเมือง พอถึงหลุมที่ขุดไว้เขาก็เอาเครื่องเซ่นลงไปก่อน แล้วนางจันก็ลงไปหลุมเองโดยไม่มีใครใช้"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือ ภูต ผี เทวดา

1.1 เส้าหลักเมือง จากข้อความว่า

"เจ้าหลักเมือง ตั้งขึ้นเพื่อให้บ้านเมืองแข็งแรงมั่นคง"

"เขาเล่าว่าก่อนจะเรียกชื่อมีการเซ่นก่อนว่า ถ้าใครจะต้องเป็นเจ้าหลักเมือง ขอให้ใจอ่อนลึ้มทุกสิ่งทุกอย่างพอได้ยินใครเรียกชื่อก็กู้ให้ชาน"

เรื่องที่ 6 พระรถเมรี วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

1.1 การเก็บศพ จากข้อความว่า

"นางเมรีเห็นว่าพระรถไม่มากก็กลืนใจตาย พอตายเสร็จพระรถก็ลงมา พกยักษ์นั้นไปหมดเลย บอกพระรถ แกก็เลยสั่ง พระรถก็เลยสั่งพกยักษ์ทำโกศทองใส่เมรีไว้วันแหวะ"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

1.1 การมีความอดทนเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จากข้อความว่า

"เมืองร้อยเอ็ดเค้ามานัน จะตีไก่เอาเมือง...ชนไก่...ชนไก่ที่นี้มาตีไก่เอาเมือง ทำไงพระรถ พ่อไม่มีท่าไม่มีทางอะไรเลย ไปเที่ยวหาคนที่ไหนมาเป็นคนพนักก็ไม่มี ใครเป็นคนบอกไปเอาพระรถมา มีเด็กคนหนึ่ง มีความสามารถไปตามเอาลูกมา พระรถก็รับอาสาจะไปตีแทน"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความกตัญญูตบแต่งที่ต่อผู้มีพระคุณ จากข้อความว่า

"พระรถก็รอดตาย ที่นี้ทำไงล่ะ เกิดมาก็ไม่ได้กินข้าวกินปลา ไปเที่ยวหาข้าวมาให้แม่ ก็พนักได้นั้น ได้นี้มาเลี้ยงแม่"

"พระรถก็มาหาแม่ พอมาถึงก็เอายาใส่ตาให้แม่เสร็จเรียบร้อย"

ด้านความเชื่อ ปราบกฎความถี่ 4 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา
  - 1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า "ที่นี้ก็พระอินทร์ ทำไฉนละ ให้วิฆณุกรรมแปลงเป็นไก่ ตัวนิดเดียวเท่านั้นแหละ ก็ไปตีกัน ก็ชนะ"

"ม้าในเมืองพระรถ พระรถไม่ชอบเลยสักตัว องค์พระอินทร์ก็แปลงให้พระวิฆณุกรรมแปลงเป็นม้าตัวเมียมีลูกอ่อน"
2. เรื่องวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง
  - 2.1 วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลังอื่น ๆ จากข้อความว่า "ว่าไฟเวลาจะรบจะราอะไร ก็เอาว่านนี้เหวี่ยงไปเป็นไฟ"

"พระรถเอาว่านนี้หว่าน ที่นี้เป็นแม่น้ำ"

เรื่องที่ 7 เจ้าพ่อเขาใหญ่ (เกาะสีชัง) วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อ ปราบกฎความถี่ 4 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา
  - 1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า "ขณะที่ผ่านเกาะนี้ได้เห็นแสงสว่างที่ปากถ้ำ จึงขึ้นไปสำรวจพบลักษณะเจ้าพ่อที่ศักดิ์สิทธิ์ทุกประการ จึงได้บนบานศาลกล่าวและเซ่นไหว้ตามประเพณีจีน ขอให้เจ้าพ่อแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้เรือสำเภาหยุดรั่ว ปรากฏว่าเป็นจริงตามคำบนบานทุกประการ"

"นอกจากชาวจีนแล้ว ยังมีชาวต่างชาติ ทั้งมาเลย์ จีนแผ่นดินใหญ่ สิงคโปร์ ฮองกง ต่างเดินทางมากราบไหว้เพิ่มขึ้นทุกปี จนเป็นหมื่น เป็นแสนคน ในแต่ละปีผู้ที่มากราบไหว้เจ้าพ่อต่างประสบแต่ความโชคดี โดยเฉพาะด้านการค้า"

"เสียงผู้โดยสารต่างร้องลั่น ขอให้เจ้าพ่อเขาใหญ่ช่วย ขณะที่เรือกำลังจะจม ปรากฏว่าท้องทะเลเริ่มแจ่มใสทันที ผันหุดตกทะเลกลับราบเรียบเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น บรรดาผู้โดยสารต่างยกมือท่วมหัวเชื่อกันว่า เจ้าพ่อเขาใหญ่มาช่วยให้พ้นจาก"

อันตราย

2. เรื่องนิมิต

2.1 ผัน จากข้อความว่า

"เจ้าพ่อเขาใหญ่ได้ไปเข้าฝันหลวงพ่อประสิทธิ์ภาวโร หัวหน้าสำนัก
วิปัสสนา ถ้ายายปริก เกาะสีซัง ให้ไปตั้งผ้าป่าที่เขาใหญ่ แล้วจะได้เงินมาบำรุงศาสนา และ
สาธารณประโยชน์อีกมากมาย ซึ่งก็เป็นจริง"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การค้าขาย จากข้อความว่า

"มีพ่อค้าเรือสำเภามาจากเมืองจีนมาค้าขายสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี"

"ผู้ที่มากราบไหว้เจ้าพ่อต่างประสบแต่ความโชคดี โดยเฉพาะด้าน

การค้า"

ประเภทนิทานเทพนิยาย จำนวน 3 เรื่อง

เรื่องที่ 1 พญาจักรทัน วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องนิมิต

1.1 ผัน จากข้อความว่า

"ไปเกิดเป็นลูกสาวเศรษฐี เมื่อเติบโตเป็นสาว ลูกสาวคนเดียวก็
รักใคร่มาก ก็ฝันว่าได้นอนเตียงงาช้าง ตื่นมารู้ว่าฝันก็เสียใจ"

"มีนายพรานคนหนึ่ง รับอาสาไปเอางาช้างของพญาจักรทัน

พญาจักรทันก็ฝันว่ามีคนมาล้วงเอาดวงใจ ก็รู้ว่าเมียน้อยจะมาเอา"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า

"มีนายพรานคนหนึ่ง รับอาสาไปเองาช้างของพญาจักรทัน"

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครอง จากข้อความว่า

"ไปเกิดเป็นลูกสาวเศรษฐี เมื่อเติบโตเป็นสาว ลูกสาวคนเดียวก็รักใคร่มาก คั้นหนึ่งก็ฝันว่าได้นอนเตียงงาช้าง ตื่นมารู้ว่าฝันก็เสียใจ ตั้งแต่นั้นไม่ยอมกินข้าว กินน้ำ เศรษฐีก็ปลอบใจ นางก็เล่าความฝันให้ฟัง ถ้าไม่ได้นอนเตียงงาช้างก็จะกลืนใจตาย เศรษฐีจึงป่าวประกาศให้หาช้าง"

เรื่องที่ 2 พระนางกาไว วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัด จากข้อความว่า

"พระนางกาไวมีพระประสงค์ จะให้โอรสของนางได้ครองราชสมบัติในนคร (จันทบุรี)... ต่อมาเมื่อพระเจ้าพรหมทัตสวรรคต พระนางกาไวจึงสถาปนาพระราชนุตรของพระนางขึ้นเป็นกษัตริย์ครองนครต่อไป"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบอึดต้อปฏิบัติ จากข้อความว่า

"จึงได้ขอให้พระเจ้าพรหมทัต ส่งพระโอรสของมเหสีเดิมออกไปสร้างเมืองอยู่ในท้องที่กัณดารทางเหนือแดนต่อแดนทั้ง 2 พระองค์ พระเจ้าพรหมทัตก็ทำตามใจ"

เรื่องที่ 3 พญาสีเส้า วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในการบวช

1.1 การเตรียมตัวก่อนบวช จากข้อความว่า

"พระอาจารย์ก็บอกว่าให้จีวรนะ เอาปีปะไปตามเอาลูกขนุนใส่ปีปะเข้าต้ม แล้วจะได้ข้อมจีวรนั้นใหม่ ให้มีสีสนั่น ข้อมแล้วก็เอาไปตากไว้ เพื่อเฝ้าจีวรด้วยไง เพราะต้มน้ำกลักแก่นขนุนด้วยขมิ้นด้วย แล้วเอาจีวรนั้นซุบลงไปแล้วเอาไปตาก เพราะตัวก็อ่านเวทมนตร์คาถาท่องให้มันเข้าผงไง"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากข้อความว่า

"ที่นี้ก็มุ่งหน้าต่อไปหาพระอาจารย์นั้น ก็ก้มกราบวันทาขึ้น 3 ทีว่า พระอาจารย์ครับผมมาด้วยความยากเย็น เชิญข้อ"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากข้อความว่า

"พระอาจารย์ว่าอย่างนั้น เอ้อ หลานเอ๊ย ถ้าท่านจะพักอยู่ที่นี้ก็พักได้ คิดถึงบ้านไหม อาจารย์ถาม"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 10 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องนิมิต

1.1 ผัน จากข้อความว่า

"ที่นี้นิมิตท้าวไปถึงพระมารดา พระมารดาว่าเอ๊ะหัวใจอยู่ในนี้ใคร ล้วงเอาไปซะแล้วละ นิมิตผันไปว่าหัวใจนี้หลุดหายไปซะแล้วละ แล้วก็เสียอกเสียใจร้องไห้ร้องไห้"

2. เรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์

2.1 ไสยศาสตร์ขาว จากข้อความว่า

"พระเสาร์มาเสวยอายุซะแล้วละ ถ้าท่านไม่ได้สะเดาะเคราะห์ ทำพิธีอะไรต่าง ๆ นี้ ท่านจะป่วยไข้จะพลัดพรากจากบ้านช่อง"

"ท้ายที่สุดพระอาจารย์ก็บอกให้ไปท่องเวทมนตร์คาถานี้ ท่องเวทมนตร์คาถานี้ซะจะได้เป็นอาวุธป้องกันศัตรู"

3. เรื่องโหราศาสตร์

3.1 การทำนายดวงชะตา จากข้อความว่า

"พระฤษีผู้มีศักดิ์มา นิมนต์มา พระฤษีองค์นั้นก็มาลงเลข ลงรวบรวม อายุ วันเดือน ปี ชะตาอาคมว่า อ้อ คนเกิดมาในชั้นนี้แล้วนะ พระเสาร์มาเสวยอายุชะแล้วละ ถ้าท่านไม่ได้สะเดาะเคราะห์ทำพิธีอะไรต่าง ๆ นี้ ท่านจะป่วยไข้ จะพลัดพรากจากบ้านช่อง"

"ทายว่าจะแพ้กองทัพหรือข้าศึก แพ้เป็นแพ้นะเป็นชนะ ว่าดีเป็นดี ชั่วเป็นชั่วไปเลย จะศักดิ์สิทธิ์เหมือนพระวาจาที่พระบรมอาจารย์นั้นที่ท่านาย"

"พระราชบิดาเคยเชื่อคำของพระอาจารย์นี้มาแล้ว เรื่องที่พระบรมอาจารย์ทักทายปราศรัยในเรื่องชะตาอายุที่จะเป็นไป ดุมันถูกแล้ว ตั้งแต่ครั้งสมัยปู่ของท่านนั้น"

"พระอาจารย์พิศเพ่งมองดูแล้วว่า เอ๊ ดูท่าจะไม่ใช้คนสามัญหรือคนน่ากลัวจะเป็นลูกเจ้าฟ้ามหากษัตริย์"

"ที่นี้ก็พาเจ้าโหรนั้นมาทำนายทายทักลงเลขดูว่า พระราชกุมารชื่อพญาสีเส้า นี้ที่ลมพัดเอาไปนี้จะถึงแก่ชีวิต หรือจะกลับมาได้ พระอาจารย์ลงเลขแล้วว่า โฉยกลับไม่รอดหรือก พรุ่งนี้ละวันตายจะมาถึงแล้ว"

"เต็ดร้อจนถึงโหรบ้านโหรเมือง เอามาลงเลขดูสิ ก็ไม่ได้ ใครอีกก็ได้กับพระบรมอาจารย์มาลงเลขเข้า อ้าวลูกศิษย์ตกไปทางยาวคราวไกลเสียชีวิตแล้ว"

4. เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ

4.1 การเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ลมพายุ จากข้อความว่า

"ที่นี้เกิดลมสลาตันนะ ลมวงลงงาพัดอย่างขนาดหนัก หมุนเอาขึ้นไปสู่อากาศโน้น ช้ามโขงเขตไปตกริมป่าเขา ป่าใหญ่ตงหลวง โน่น ที่นี้ในหนทางที่ไปมานะ มันช่างดูร้าย พร้อมด้วยเสื่อสาบปีศาจมาหัยกัทั้งหลายไม่สามารถที่จะเอาตัวมาได้ชะแล้ว เพราะภัยพิบัติอันนั้นมันเกิดขึ้นในทันตาเสียแล้ว"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การเลี้ยงสัตว์ จากข้อความว่า

"ซึ่งในถันนั้นแกลวนั้นระแวกนั้นนะ ก็มีวัว มีควาย เลี้ยงกันไว้มาก"

2. การศึกษา

2.1 การศึกษาในครอบครัว จากข้อความว่า

"เราหัดธนูให้เขี้ยวชาญตีกว่า สามารถให้ว่ายิงตาให้เป็นยิงต่ายิงขาให้เป็นยิงขาไปเลย ยิงรักแร้แดง ๆ นี้ให้เป็นรักแร้แดงไปเลย ให้มันเขี้ยวชาญในฝีมือของเราตีกว่า"

3. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครอง และตามใจมากเกินไป

จากข้อความว่า

"พระราชาก็อยากให้ลูกไปสู่ความดี เพื่อไม่ให้มทะเล็ดต่อเอามาตั้งไว้อ่าง ๆ แล้วก็เตือนว่าให้ฟัง ฟังคำบรมมาจารย์ที่ท่านกล่าวไว้ พระราชกุมารนั้นก็ลุกขึ้นพรวดพรวดต่อหน้าเลย บัดผ้าปิดผอนต่อหน้าพระอาจารย์เลย ไม่จริงไม่เชื่อ"

ประเภทนิทานชีวิต จำนวน 6 เรื่อง

เรื่องที่ 1 คนจน วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านความเชื่อ ปราบกฎความดี 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า

"มีตากะยาย 2 คน อยู่บ้านคนหนึ่ง ตากก็ไปหาฟันไปขายในเมือง มีเทวดา 2 องค์ แกลอยากให้แกรวย เทวดา 2 องค์ก็เถียงกัน เอ๊ย คนจนมันไม่ถึงรวย มันรวยไม่ได้หรอก"

2. เรื่องวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง

2.1 วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลังอื่น ๆ จากข้อความว่า

"เอ้า พรุ่งนี้ไปอีก ไปถึงตรงนั้น เอาแก้วสารพัดนึกไปวางไว้ พอ

มาถึงได้แก้วสารพัดนึกแล้ว ถึงลงไปอาบน้ำ ไล่ปลาเจ้ากรรมเอาไปกินอีก 3 ทนแล้ว หมดท่า เสียแล้ว แหมที่ได้แก้วสารพัดนึก ปลาเอาไปกินเสร็จ"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การประมง จากข้อความว่า

"เอาสตางค์ไปวางตรงที่เดิมเพียงเดียว นี่ก็ไปอาบน้ำ มาถึงก็ได้ สตางค์เพียง ก็พวกประมงเขาลงปลากันหมด"

1.2 การค้าขาย จากข้อความว่า

"มีตากะขาย 2 คน อยู่บ้านคนหนึ่ง ตากก็ไปหาฟันไปขายในเมือง"

เรื่องที่ 2 สุริยคราส จันทรคราส วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

1.1 การเก็บศพ จากข้อความว่า

"เมืองยักษ เมียยักษตาย น้ำมันจะต้องการทำศพนะ จะต้องหาเนื้อ สัตว์ 12 จำพวก 12 อย่าง เนื้อสัตว์ 12 อย่าง ยังขาดเท่าเนื้อมนุษย์อย่างเดียว เนื้ออื่นได้ หมดแล้ว... น้ำมันเก็บศพเมียมันไว้ แล้วมันก็ไปเที่ยวบอกเขายังขาดเนื้อมนุษย์อยู่นี้"

"นี่เมืองเมื่อนั้น ลูกสาวพระเจ้าแผ่นดินไปเที่ยวประพาสป่า ถูกกัดมา ถูกรพิษกัดมา เอาไว้ศพ แต่เอาไว้กับปีกก็เอาไว้ กีบปีกมันก็ไม่เนา ไม่เปื่อย"

1.2 การไว้ทุกข์ จากข้อความว่า

"เขาประกาศไว้ให้โกนหัวไว้ทุกข์กันทั้งเมือง อ้า เจ้าหญิงตาย ใ้โกนหัวไว้ทุกข์กันทั้งเมือง"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 12 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

1.1 ความกตัญญูตต่อผู้มีพระคุณ จากข้อความว่า

"ยอมเป็นกรรมดา เขาจะเอาเราไว้จนนั้น อย่าว่าแต่คนอื่นเลย แม่ พ่อ เรายังเอาไว้ด้วยไม่ได้ เป็นกรรมดาที่เขาให้เรากินไปมื่อ ๆ นี้ก็บุญคุณเสียเหลืออันแล้ว"

"จะเอาอีกตายก็ลองซี ทำการชูปอีกาดูหน่อย ลองของพอเคี้ยว บ้อนเข้าไป ฟันเข้าไป กรอกเข้าไปทางปากอีกา อีกามันก็ร้องกากา ฟัน ฟันก็มันก็รับอาสา ช่วยหาอาหารให้กิน น้กามันก็เขี้ยวลักเนื้อเขานะ มันชอบหาเนื้อกิน มันก็หาเนื้อมาให้กินเสมอ"

"ที่นี้มาทำเมียเราฟัน จำเราจะต้องส่งให้ฟันเมืองยักษนี้ รีบเอาไปให้ฟันเมืองยักษ เขาช่วยเหลือเราไว้ละ เราควรจะช่วยเหลือเขาไม่ควรจะทำเขา"

"พอทำการรักษาฟันก็... พระเจ้าแผ่นดินก็ยกลูกสาวให้ ก็มันฟันนี้ ยกลูกสาวให้ ก็ยกสมบัติให้ครองพระราชอาณาจักร"

"พอได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้วก็เตรียมข้าวเตรียมของ ได้ทหารมากมาย ก็เตรียมหาข้าวหาของ ก็ตัวไปได้ดี แต่ยังไม่ได้ลิ้มพ่อ ลิ้มแม่ ยังไม่ได้ลิ้มบุคคล ที่เคยอุปการะตน ที่ออกจากบ้านมา"

"อย่าเป็นเช่นนั้น ไม่ควรจะไปว่าเขา เราควรหาของไปตอบแทนเขา ถ้าว่าเมื่อก่อนเราออกจากบ้านนะ เราไม่ได้คนที่บ้านใกล้เรือนเคียงให้เรากินมา เราไม่สามารถเอาร่างมาได้ถึงงั้หรือ เราจะมีมาถึงงั้มันเป็นไปไม่ได้ มันควรจะไปตอบแทนเขา"

"คือลูกไปตั้งเด็ก ไปเป็นพระเจ้าแผ่นดิน โตใหญ่ซะแล้ว จำไม่ได้ ก็ให้ทหารมารับเอาขึ้นเรือไป ของในกระจาดนะให้เอาไปหมด เหมามาหมด เอาไปนะ ไม่ใช่เข้าไปทำเขา เอาไปอาบน้ำเอาไปเปลี่ยนเครื่องนุ่งห่ม คือ เตรียมไปให้ ให้นุ่งห่มผ้าดี ๆ ของที่มีค่า ให้อาบน้ำชำระร่างกาย"

1.2 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า

"ที่หลังอย่าไปเที่ยวจับเขามาเลย เราเองก็ไม่มีที่พึ่งอยู่แล้ว ไม่มีใครจะช่วยเหลือเราแล้ว นี่จึงไปจับผู้อื่นเขามาให้เดือดร้อน เราไม่ควรหาความสุขบนกองทุกข์ผู้อื่น ไ้การหาความสุขบนกองทุกข์ผู้อื่นไม่ดี"

1.3 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากข้อความว่า

"พอออกจากบ้านไป คนที่เขาอยู่บ้านใกล้เรือนเคียงเขารู้ เขาก็ให้กิน"

1.4 ความเสียสละ จากข้อความว่า

"ไอ้เรื่องของกินของใช้นะแม่ยอมอดอยากเพื่อเอาไว้ให้ลูกกิน"

"พาน้องไปนอน น้องร้องเขาค็ดก็เอาหลังรับซะ สุริยคราสนะ

ไม่ให้ลูกน้อง"

"ตัวเองกินตัวนี้ ให้น้องกินวันละตัว ๆ นะ ปู 4 ตัวนะ 3 วันตัวเอง พี่ชายกินปูตัวเดียว น้องชายกินวันละตัว ๆ นะ ซ้ำมไปสามวันกินปูหมดสามตัวนะ"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า

"พอเดินข้ามเมืองกันดารไปกลางวันก็ลง เจาะร่มไม้ เจาะป่า

เข้าก็พัวรุ่มกันร้อน เทวดาจึงจำแลงเป็นพวงพอน กังนุเห่ากัดกัน"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า

"นี่พ่อจะหาผลไม้ หาเผือกหามัน น้อยู่นางนี้ก็ให้รอกิน"

1.2 การค้าขาย จากข้อความว่า

"พอไปถึงก็ไปเป็นเรือค้ำนี้ พ่อเข้าเมืองเขาก็ว่าเรือค้ำมา

ต่างประเทศมา ชายของดีเหลือเกินเขียว ของที่นั่น ยายตาแก่ห่อมแล้ว บิดามารดาของจันทรคราสสุริยคราส ก็เอาเผือกเอามันไปขาย"

2. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จากข้อความว่า

"เจ้าพ่อก็พาลตีลูก อยากรู้อายุได้ของมากก็ไม่อยากให้ลูกกิน

ให้แม่กิน"

เรื่องที่ 3 ตาหลงคง วิเคราะห์เนื้อหา ได้ดังนี้

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า

"หนองหงส์แต่ก่อนเป็นหนองน้ำใหญ่มีนกหงส์มาลงจึงเรียก หนองหงส์ ปัจจุบันยังอยู่ที่หนองหงส์มีศาลเทพารักษ์อยู่ เรียกกันว่าศาลตาหลงคงหรือ พ่อเผ่าหลวง"

"ใครมีเรื่องเดือดร้อนอะไร เช่น วัวควายป่วยหรือเหตุการณ์ อะไรเกิดขึ้น ก็ร้องให้พ่อเผ่าหลวงช่วย นึกถึงพ่อเผ่าหลวง"

"แต่ละบ้านจะปั้นรูปคนในบ้านชายก็คนหญิงก็คน สัตว์เลี้ยงก็ตัว ก็ปั้นใส่กระเช้าไปวางไว้หน้าศาลเวลาพระสวดมนต์"

เรื่องที่ 4 หลวงพ่อเป็น วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในการบวช

1.1 การบวชขนาด จากข้อความว่า

"ประวัติหลวงพ่อเป็น เดิมมาจากปากเกร็ดนนทบุรี มาบวชที่นี่ มีหลวงพ่อแก้ว เป็นอุปัชฌาย์"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์

1.1 ไสยศาสตร์ขาว จากข้อความว่า

"หลวงพ่อเป็นเป็นคนคงกระพันชาตรี เป็นคนมีของคลัง ชาวบ้านมี โรคถ่ายท้อง หรือเกี่ยวกับโรคระบาดอหิวาตกโรคเกิดขึ้น ก็มาให้หลวงพ่อลงเล็บแล้วก็หาย"

2. เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ

2.1 การเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ลมพายุ จากข้อความว่า

"ในวันนั้นฟ้าสว่างแจ่มดี แต่พอจะเทพของหลอรูปปั้นก็เกิดครึ้มฟ้า ครึ้มฝน ฟ้าผ่าตติต ๓ กันหลายครั้ง แต่ฝนไม่ตก"

3. เรื่องวัดถมุงคล และเครื่องรางของขลัง

3.1 วัดถมุงคล และเครื่องรางของขลังอื่น ๆ จากข้อความว่า

"หลวงพ่อกี้ให้ลูกศิษย์มา เอน้ำหมากป้ายหน้า แล้วก็ให้ไปบอกว่า ห้ามตีหัว ห้ามตีหน้าฝรั่ง ให้ตีเปิดปึก คือ ตีได้รักแร้ขึ้นมา ไม่ให้มีบาดแผล พอคนไหนแย่งหลวงพ่อกี้เข้าคร่อมไว้ ฝรั่งก็ยิง หลวงพ่อกี้เปิดจิวรให้ฝรั่งยิง ฝรั่งก็ยิงไม่ออก ยิงลูกน้องก็ไม่ออก ฝรั่งก็ถอย"

เรื่องที่ 5 สามพี่น้อง วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากข้อความว่า

"เมื่อคนขอทานรับห่อข้าวแล้ว กินเสร็จก็กลายร่างเป็นเทวดาแล้ว พูดว่า เจ้าสามเจ้าเป็นคนดี เจ้าจงไปตัดต้นไม้ต้นใหญ่นั้น เมื่อเจ้าสามฟังเสร็จก็วิ่งไปตัดต้นไม้ใหญ่นั้น"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า

"คนขอทานก็ขอข้าวกินอีก เจ้าสามมีความเมตตากรุณา ก็ให้ข้าวที่ห่อมาให้กับคนขอทาน"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคนและสถานที่ จากข้อความว่า

"เมื่อคนขอทานรับห่อข้าวแล้วกินเสร็จ ก็กลายร่างเป็นเทวดาแล้ว พูดว่า เจ้าสามเจ้าเป็นคนดี"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การค้าขาย จากข้อความว่า

"สองผิวเมียคุณี้ แกมีอาชีพขายของป่า ขายไม้ ขายฝืน เอาไปขายในเมือง"

เรื่องที่ 6 พ่อหมาแม่หมา วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับการตาย

1.1 การเผาศพ จากข้อความว่า

"มาวันหนึ่งพ่อหมาแม่หมาตาย พอตายแล้วเจ้าลูกชายก็นิมนต์พระมาชักบังสุกุล เอาไปเผาแล้วก็ซื้อโกศมาสองลูก โกศเงินก็ให้กับแม่ โกศทองให้กับพ่อ เก็บกระดูกไว้ เอาบูชาไว้วันหนึ่ง"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 4 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

1.1 การมีความอดทนเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จากข้อความว่า

"อยู่มาแม่หมาก็เกิดท้องขึ้น ท้องที่นี้จะไปอยู่ที่ไหนละ ก็เพราะต้องเป็นหมาจำเป็นจะต้องไปอยู่ในป่า เรียกว่าปากงกาง นี้อยู่มาวันหนึ่งก็ทำการคลอด คลอดลูกออกมาเกิดเป็นมนุษย์ ลูกเกิดเป็นมนุษย์ หญิงคนหนึ่ง ชายคนหนึ่ง ก็เลี้ยงกันเรื่อยมาจนกระทั่งลูกโตเป็นหนุ่มเป็นสาว พ่อหมาแม่หมาก็พยายามหาเลี้ยงลูกกลัวลูกจะอด"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความกตัญญูทวดเวที่ต่อผู้มีพระคุณ จากข้อความว่า

"พอลูกชายเห็นพ่อหมาแม่หมามา โอยคืออกตีใจ เข้าไปต้อนรับ ชับสู้เชิฐที่เดียว เชิฐพ่อ เชิฐแม่เข้าไป ก็บอกกับเมียว่า ฉันนะมีพ่อเป็นหมา มีแม่เป็นหมา เธอรังเกียจหรือเปล่า เขาบอกเขาไม่รังเกียจจะเป็นหมาเป็นหมาก็ยังพ่อ แม่ อยู่อย่างนั้นแหละ"

"นานเข้า ก็มีการบูชาอยู่อย่างนั้นแหละ ถึงเวลาก็ต้องเอาข้าวให้ พ่อให้แม่กิน เอาไปบูชาทุกวันแหละ"

"ไฉ่ตันนี่เมื่อได้เงินมาแล้วก็ปรึกษากันว่า เราจะต้องเอาไปसान สร้างให้พ่อให้แม่เราเถอะ เอาไปสร้างโบสถ์บ้าง สร้างเจดีย์บ้าง สร้างอะไรต่าง ๆ "

ด้านความเชื่อ ปราบภูความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องปราบภูการณ์ธรรมชาติ

1.1 การเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ลมพายุ จากข้อความว่า

"เขาเรียกว่าบุพกรรมที่โทษคุณบิดามารดา ดินฟ้าไม่เข้าข้างด้วย พอไปถึงพระราชวังที่ไหนได้ เกิดพระเพลิงไหม้หมดเลยในพระราชวังก็ไม่มีที่อยู่ เรียกว่าเกิด อุเทศขึ้นมา"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปราบภูความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การกลสิกรรม จากข้อความว่า

"นี้อยู่มาอีกหน่อยหนึ่ง เจ้าลูกชายนี้ ก็ออกเที่ยวไปในท้องไร่ท้องนา ก็ไปเจอสะวาชาวนาเข้าคนหนึ่ง ก็นึกชอบต้องใจ"

1.2 การรับราชการ จากข้อความว่า

"พอไปถึงประตูพระราชวังก็บอกความประสงค์ต่อมหาดเล็กว่า เรา ต้องการมาหาลูกสาวเรา"

ประเภทนิทานตำนาน และเทพปกรณัม จำนวน 5 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ญวนวนร วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปราบภูความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

1.1 การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการกระทำ จากข้อความว่า

"ข้าพเจ้าเองนะ ไม่อยากทรอก ไปทำเรื่องไ้ทุจริตแบบนี้ ไม่ชอบแต่จำเป็นเหลือเกินที่ควบคุมลูกน้องอีกตั้ง 4-5 หมื่นตัว ถ้าหากไม่ทำอย่างนั้นลูกน้องก็อดตายหมด"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความเสียสละ จากข้อความว่า

"พระโพธิสัตว์เป็นลิง ก็เลยวิ่งไปบอกลูกน้องว่าไม่ต้องกลัว ก็ไปหาเอาวัลย์ต้นหนึ่งผูกเอาตัวเอง แล้วก็ผูกไว้กับโคนต้นไม้ ที่นั้นก็โดดไปคว่ากิ่งไม้อันนั้นติดกิ่งไม้ลูกน้องก็วิ่งข้ามหลังตัวเป็นสะพานไปเลยกว่าจะหมด 5 หมื่นตัวเนี่ยเล่นเป็นลม เค่าก็จับได้"

"พระมหากษัตริย์สั่งให้ทำศพพญาวานรในพระราชวัง ว่าเป็นคนที่รักลูกน้อง ยอมตายกระทั่งชีวิตตัวเอง"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การกลีกรรรม จากข้อความว่า

"สมัยพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพญาวานร คุมลูกน้องอยู่ตั้ง 5 หมื่นตัว ที่นี้สมัยนั้นมันข้าวยากหมากแพง ส่วนแล้งไม่มีที่จะกิน"

เรื่องที่ 2 เจ้าชื้อกับเจ้าโง่ วิเคราะห์เนื้อหา ได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 9 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากข้อความว่า

"ฤาษีจึงบอกกับเจ้าชื้อว่า เอ็งจะกลับบ้านก็กลับได้ ตาจะเสกเรือให้ลำหนึ่ง เป็นเรือสำเภาใหญ่ แล้วให้เก็บฟักทองที่ปลูกไว้นั้นใส่เรือไปให้เต็มเรือั้น เจ้าชื้อก็เก็บฟักทองใส่เรือเสร็จแล้ว ก็ลาฤาษีลงเรือกลับบ้านทันที"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

2.1 การประกอบอาชีพสุจริตไม่เลื่องงาน จากข้อความว่า

"เจ้าชื้อเป็นคนขยัน และทั้งเป็นคนซื่อ นิสัยดี เศรษฐกิจจึงรับไว้ให้
ช่วยงานในบ้าน เจ้าชื้อก็ทำงานทุกวันขยันขันแข็งดีมาก"

2.2 การมีความอดทนเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จากข้อความว่า
"ฝ่ายเจ้าชื้อเมื่อถูกเจ้าโงงถ่มตทะเลไปแล้วก็ลอยไป ไปขึ้นเกาะ
แห่งหนึ่ง ทั้งตากก็แลไม่เห็น"

3. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

3.1 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า
"เมื่อเมียเจ้าชื้อรู้ชัดเจนนว่า เจ้าชื้อตกทะเลตายแน่ก็ร้องไห้เป็น
การใหญ่ เจ้าโงงก็ปลอบว่า อย่าร้องไห้ไปเลย ฉันจะทำเลี้ยงแทนเพื่อนของฉันให้ เธอได้รับ
ความสุขเหมือนกับที่เจ้าชื้ออยู่ เพราะเจ้าชื้อก็เป็นเพื่อนกัน นางได้ฟังดังนั้นก็ไล่ให้เจ้าโงงไป
เสียจากบ้านเธอแล้วรำพึงถึงผิวอยู่ทุกวัน"

3.2 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า
"ฤๅษีก็ถามถึงความเป็นมาอย่างไร เจ้าชื้อก็เล่าเรื่องให้ฤๅษีฟัง
ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องที่เข้ามา ฤๅษีก็มีความสงสารจึงรับให้เจ้าชื้ออยู่ที่นั่นด้วย แล้วชูปลูตกตาให้
ทั้งสองข้างก็แลเห็นเหมือนอย่างเดิม"

"เจ้าโงงจึงว่า มึงต้องควักลูกตากูออกมาข้างหนึ่งก่อนซิถึงให้กูกิน
ข้าวหนึ่งคำ เจ้าชื้อก็ไม่ควัก"

"พอเรือไปถึงตรงที่เขาควักลูกตาเจ้าชื้อ เขาก็บอกให้เจ้าชื้อว่า
มึงเอาข้าวมาให้กูกินอีกคำหนึ่ง แล้วมึงควักลูกตากูออกอีกข้างหนึ่ง แล้วถ่มลูกตาไปให้ เจ้าชื้อ
ไม่ทำตาม"

3.3 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากข้อความว่า
"ฤๅษีบอกให้เจ้าชื้อทำที่แปลงหนึ่ง แล้วฤๅษีก็ให้เม็ดพืชของเจ้าชื้อ
ไปปลูกในที่นั้น พืชของก็ดกดีดีมาก แล้วให้เก็บพืชของที่ปลูกไว้ นั้นใส่เรือไปให้เต็มเรือ"

"พอถึงที่ที่เขาควักลูกตาเจ้าชื้อนั้น เขาก็ร้องกินข้าวเจ้าชื้อก็ให้
กินข้าว"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การประมง จากข้อความว่า

"ชื่อไวย้เราเป็นเพื่อนกันมาแต่เล็กแต่น้อย ตั้งแต่อยู่วัดด้วยกันมา ตอนนั้นเรามาเดินเรือกันดีกว่า คงจะรวยกันเป็นแน่"

เรื่องที่ 3 เมืองลับแล วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัด จากข้อความว่า

"ชาวเมืองก็รู้ว่าชายคนนี้โกหกจึงรังเกียจ ฝ่ายหญิงจึงให้ชายกลับออกมาจากเมืองซึ่งเป็นกฎของเมืองว่า คนที่พูดปดจะอยู่ในเมืองนี้ไม่ได้"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า

"เมืองลับแลนี้เป็นเมืองที่ถือความสัตย์เป็นใหญ่"

2.2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากข้อความว่า

"ฝ่ายหญิงจึงพาชายออกมาส่งนอกเมือง ก่อนออกจากเมืองได้ให้ตัวขมัน แก่ชายท้อใหญ่เป็นสิ่งตอบแทน"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า

"แล้วยังมีคนเล่าต่อไปว่า เวลาจะใช้ของเช่น ถ้วยชามลามไห ถาด จะต้องจุดธูปบอกว่ายืมไปแล้วจะนำมาคืน เมื่อนั้นเมื่อนั้น"

เรื่องที่ 4 นกแขกเต้า วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 5 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ
  - 1.1 การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการกระทำ จากข้อความว่า
"ฝากไว้ฉัน หมายความว่า เอาไปให้ลูกนกที่ยังเล็ก ๆ ซึ่งยังไม่สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้"
2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา
  - 2.1 ความกตัญญูทวดที่ต่อผู้ที่มีพระคุณ จากข้อความว่า
"ยังมีพระ โปธิสัตว์ นกแขกเต้าทำรังอยู่ตามเชิงเขา วันหนึ่งนกแขกเต้าได้บินไปส่งข้าวสาละของท่านเศรษฐี ทั้งนี้ก็นำเอาข้าวที่ไปจิกกินหรือคาบเอามาฉันเลี้ยงกับนกผู้เป็นพ่อเป็นแม่ที่แก่ชรา"
  - 2.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า
"เศรษฐีก็ถามนกแขกเต้าว่า เธอมีขุมฝังอยู่หรืออย่างไร เมื่อกินข้าวสาละในนาของเราแล้วก็ยังคาบเอาไปเสมอ ๆ นี้ นกแขกเต้าก็ตอบด้วยความสุจริตใจว่าการที่คาบเอาไปนั้น มิได้มีขุมฝังอยู่แต่อย่างไร แต่ว่าที่นำเอาไปนั้น นำไปในลักษณะ 3 ทางด้วยกัน ทางที่หนึ่งใช้หั้นเก่า ทางที่สองฝากไว้ ทางที่สามให้กุ่ม"
  - 2.3 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า
"ผลสุดท้ายท่านเศรษฐีก็ตั้งใจจะฆ่าพญานกแขกเต้า แต่เมื่อได้ฟังการสนทนาปราศรัยเห็นว่า พญานกแขกเต้ามันอยู่ในความกตัญญูทวดที่ก็ปล่อยให้เป็นอิสระไป"
  - 2.4 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากข้อความว่า
"นอกจากนี้ยังปวารณาไว้ด้วยว่า ตั้งแต่นี้ ถ้าหากต้องการข้าวในนาเมื่อไร ก็ให้มาเก็บกินเอาตามความปรารถนา"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ
  - 1.1 การกลีกรรรม จากข้อความว่า

"อดีตเต กาล ในกาลครั้งหนึ่ง ยังมีพระโพธิสัตว์นกกแขกเต้าทำรัง
อยู่ตามเชิงเขา วันหนึ่งนกกแขกเต้าได้บินไปสู่นาข้าวสาลีของท่านเศรษฐี"

เรื่องที่ 5 ช้างสมณาคณ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 4 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา
  - 1.1 ความกตัญญูทวนเวทิต่อผู้มีพระคุณ จากข้อความว่า
"พอช้างหลุดรอดมาได้ พรานสองคนนั้น เขาก็ถอยออกมาจะกลับ
ช้างก็เอางวงพะรัดมาทั้งสองคน เอาขึ้นบ่าเลยพาไป"
"พอพาไปอีกหน่อยไปเจอสวนมีกล้วย ส่วนกล้วย ช้างก็พยายาม
หักต้นกล้วย เอากล้วยมาให้สองคนนี่กิน"
"ช้างก็เอางวงขุด ๆ และเอางาที่ช้างตายอยู่ก่อน ๆ นะมาให้
เอามาให้พรานสองคน พอพรานสองคนได้งา คนละงาก็กลับ"
1.2 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า
"เมื่อพรานสองคนเห็นช้างถูกงูรัดอย่างนั้นก็เห็นว่า เราจะช่วย
ช้างไว้"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ
  - 1.1 การกสิกรรม จากข้อความว่า
"พอพาไปอีกหน่อยไปเจอสวนมีกล้วย ส่วนกล้วย ช้างก็พยายาม
หักต้นกล้วย"
1.2 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า
"มีพรานสองคนเป็นคนที่มาอาชีพในการล่าสัตว์ หาเนื้อ"

ประเภทนิทานลึกลับ หรือนิทานอุทาหรณ์ จำนวน 3 เรื่อง

เรื่องที่ 1 นกอินทรี ช้างเผือก กับนกโก๋ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้
ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
  - 1.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเคร่งครัด จากข้อความว่า
 "สมัยก่อนฉันว่าได้อะไรก็จะได้อย่างนั้น วันนั้นเจ้านกอินทรีก็ฝันว่า
 ได้กินหัวใจพญาช้างเผือก นกอินทรีก็ขึ้นไปเฝ้าพระอินทร์ ฝันว่าได้กินหัวใจพญาช้างเผือก พระ
 อินทร์ก็เรียกช้างเผือกขึ้นมา บอกว่า "ว่าไง เจ้านกอินทรีเขาฝันว่าได้กินหัวใจช้างเผือก"
 ช้างเผือกไม่รู้จะทำยังไงก็ต้องยอมให้พญานกอินทรีกินหัวใจ"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา
  - 2.1 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า
 "ช้างก็เล่าให้ฟังว่านี่อีก 3 วัน จะต้องขึ้นไปให้เขากินหัวใจ ...
 รุ่งวันที่ 3 ช้างก็จะไปให้นกอินทรีกิน"
  - 2.2 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า
 "เจ้านกโก๋มาเห็นเข้า ก็ถามว่า ทำไมถึงมานอนร้องไห้ ช้างก็
 เล่าให้ฟังว่า นี่อีก 3 วัน จะต้องขึ้นไปให้เขากินหัวใจ นกโก๋เขาก็ว่าจะกินได้ไงล่ะ อย่างนั้น
 เลยจะช่วยเวลาขึ้นไปบอกเขาก็แล้วกัน"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องนิมิต
  - 1.1 ฝัน จากข้อความว่า
 "วันหนึ่งนกอินทรีก็ฝัน สมัยก่อนฉันว่าได้อะไรก็จะได้อย่างนั้น วันนั้น
 เจ้านกอินทรีก็ฝันว่า ได้กินหัวใจพญาช้างเผือก"

เรื่องที่ 2 นกรอยไถกับนกเหยี่ยว วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย
  - 1.1 การเคารพเชื่อฟัง และให้เกียรติผู้ที่มีอาวุโสกว่า จากข้อความว่า

"เขาสั่งลูกไว้ว่าจะอยู่ให้เป็นสุขนี้แม่ก็แก่แล้ว ไม่สามารถจะอยู่ไปอีกนานได้ พี่ก็ใกล้จะตาย แต่ถ้าถ้าจะเอาให้มีความสุข หลังจากที่แม่ตายไปแล้วอย่าไปเที่ยวหากินนกรอยไถ ให้หากินในรอยไถ ถ้าจะเอาความสุขก็ให้เชื่อคำแม่ก็มีความสุข เขาก็เชื่อคำแม่เขา"
2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา
  - 2.1 ความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า

"เขาก็สั่งลูกเขาว่า อย่าให้ไปเบียดเบียนข่มเหงคนที่เชื่อฟังถ้อยคำของผู้หลักผู้ใหญ่ อย่างเที่ยวให้ไปเบียดเบียนข่มเหงกัน อย่าให้ไปเที่ยวข่มเหงเขาให้ได้ แม่จะอยู่กะลูกไปไม่ได้ก็วัน ท้ายที่สุดก็ตายไป"

เรื่องที่ 3 นกกระจาบ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา
  - 1.1 ความสามัคคี จากข้อความว่า

"มีนกกระจาบฝูงหนึ่ง มันลงไปกินอาหาร นายพรานนั้นจะทำตาข่ายคองไปทว่านครอบนกกระจาบฝูงนั้น พี่นกกระจาบฝูงนั้นก็พร้อมใจกันเลย เอ้าพวกเราบินให้เข้มแข็ง จงเอาตาข่ายนั้นนะ ไปครอบไว้บนยอดไม้ นกกระจาบนั้นก็หนีรอดไปได้หมด"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ
  - 1.1 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า

"มีนกระจากฝูงหนึ่ง มันลงไปกินอาหาร นายพรานนั้นจะทำ
ตาข่ายคอยไปหว่านครอบ"

ประเภทนิทานมรดก จำนวน 3 เรื่อง

เรื่องที่ 1 ชายโสดสองคน วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส

1.1 การสู่ขอ จากข้อความว่า

"คือไปถึงก็ไปคุยกับพ่อกับแม่ นะ พูดกับผู้หญิงประปราย พ่อรู้กันบ้าง
ว่าไอ้เรื่องรักเรื่องชอบเนี่ยรู้กันก็ไปพูดกับพ่อแม่"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จากข้อความว่า

"ที่อยู่นูมา อยู่นูมา ก็เลยถามลูกสาวว่า อีหนู ถ้าไอ้คนนั้นมันมาขอ นะ
อีหนูจะเต็มใจไหม"

เรื่องที่ 2 พ่อกับลูก วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส

1.1 การสู่ขอ จากข้อความว่า

"ในกาลครั้งหนึ่ง มีพ่อกับลูกอยู่ 2 คนก็ได้อยู่บ้านเรือนเดียวกัน
มานานหลายปี แต่ลูกชายก็โตขึ้นบวชก็สึกออกมา ก็ได้ไปขอเอาเมียมาไว้"

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

- 1.1 การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และการกระทำ จากข้อความว่า
"ฝ่ายทางเมียงก็เป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง เข้าชั้นกัณฑ์ขึ้น ตั้งหม้อ เช็ดบ้าน

ปิดกวาดบ้านอยู่เสมอ ๆ มา"

เรื่องที่ 3 อาจารย์ทอง วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

- 1.1 ความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ จากข้อความว่า

"ท่านก็บอกที่เดียวว่าไอ้คนลักอย่าไปเอาโทษมันเลย เอาเงินคืน
ก็แล้วกัน ผิงอยู่ตรงนั้นตรงนี้ที่เดียว พระยาทองก็พาไปเอามาหมด พระเจ้าแผ่นดินเลื่อมใส
ให้อยู่ในพระราชวังดีใจ ได้คนที่แม่นยำอย่างนี้ควรเอาไว้ในพระราชวัง"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องโหราศาสตร์

- 1.1 การทำนายดวงชะตา จากข้อความว่า

"ต้องไปหาอาจารย์ทองดู ท่านแม่นจริง ๆ นะ ใครลักไปไว้ที่ไหน ๆ

ท่านรู้หมดแหละ"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

- 1.1 การกสิกรรม จากข้อความว่า

"ไ้ทางนี้พอรุ่งขึ้นเช้า พวกชาวไร่ชาวนาก็ไปไถไร่ไถนากัน"

- 1.2 การรับราชการ จากข้อความว่า

"อี่ตานี้ก็ใช้พวกมหาดเล็ก ไ้พวกพระยามารวมกัน"

2. การศึกษา

- 2.1 การศึกษาที่วัดโดยมีพระเป็นผู้สอน จากข้อความว่า

"เออ ! ไอ้ทิดมึง ไปวชมาเรียนมาไหนลองตั้งนะ โมอะไรต่ออะไรให้พ่อฟังบ้างซิ"

ประเภทนิทานอธิบายเหตุ จำนวน 8 เรื่อง

เรื่องที่ 1 เขายายดา วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ

1.1 การประกอบอาชีพอย่างสุจริตไม่เลือกงาน จากข้อความว่า

"ยายแกก็เป็นคนที่ขยันขันแข็ง ทำงานทั้งวันไม่หยุดหย่อน เอา

งานเอาการ"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้งดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การกสิกรรม จากข้อความว่า

"ยายแกก็เป็นคนที่ขยันขันแข็ง ทำงานทั้งวันไม่หยุดหย่อน เอาการ

เอาการ ปลูกผักทำสวน ทำไร่บ้าง ปลูกเผือก ปลูกมันบ้าง"

เรื่องที่ 2 เขาแหลมสิงห์ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

1.1 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า

"ทหารเหล่านั้นกำลังอยู่ในวัยหนุ่ม และมีนิสัยคึกคะนอง พวกเขา

จึงซึกชวกันยิงสิงห์ แต่นายทหารผู้หนึ่งเป็นผู้มีนิสัยเมตตาสัตว์ได้กล่าวห้ามปราม โดยขอร้องว่า

ไม่บังควรที่จะทำร้ายสัตว์ อันเป็นที่นับถือของชาวบ้าน"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา

1.1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่ จากข้อความว่า "ชาวบ้านมักพบสิ่งหลงมาตม้มน้ำที่ลำธารใกล้เชิงเขาเสมอ สิ่งไม่เคยทำร้ายใคร ชาวบ้านเชื่อว่ามันเป็นสัตว์เลี้ยงของเจ้าป่าเจ้าเขาซึ่งคอยคุ้มครองป้องกันคนในหมู่บ้านให้พ้นอันตราย"

2. เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ

2.1 การเกิดฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ลมพายุ จากข้อความว่า "ทันใดนั้น ท้องฟ้าที่แจ่มกระจ่างกลับมีพยับฝนเม็ดทะมึน เสียงฟ้าร้องดังครืน ๆ ลมพัดกระโชกมาอย่างรุนแรง ไม่ช้าเมฆฝนสีดำก็เคลื่อนมาคลุมจนมืดท้องฟ้า แล้วฝนก็ตกกระหน่ำลงมา พวกทหารฝรั่งเสสพยายามนำเรือเข้าฝั่ง ทว่าทั้งพายุฝนและคลื่นลมโหมซัดลำเรือไม่หยุดยั้ง ในที่สุดเรือได้แตกอับปางลง พวกทหารจมน้ำตายเกือบหมด เหลือรอดชีวิตอยู่เพียงนายทหารที่ห้ามยิงสิ่ง"

เรื่องที่ 3 ชาวง-ชาวชะเมา วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 3 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย

1.1 การมีความยุติธรรม จากข้อความว่า

"ควายทั้งสองฝูงทะเลาะวิวาทกันไม่เว้นแต่ละวัน ต่างฝ่ายได้รับความทุกข์ยากยิ่งขึ้น ดังนั้นจำฝูงจึงตัดสินใจว่า ควายป่าฝูงหนึ่งจะแยกไปหากินที่อื่น โดยเมมาและวงศ์จะสู้กันตัวต่อตัว หากผู้ใดฝ่ายแพ้ก็จะพาพวกพ้องอพยพย้ายถิ่นไป"

2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

2.1 ความสามัคคี จากข้อความว่า

"เนื่องจากจำฝูงเป็นเพื่อนรักกัน ดังนั้นควายป่าทั้งสองฝูงจึงต่างมีความสามัคคีกัน พวกมันอยู่ร่วมกันในทุ่งหญ้า อันอุดมสมบูรณ์อย่างสงบสุขตลอดมา"

"บรรดาควายป่าต่างเศร้าโศกสลดใจ และพากันอาลัยรักจำฝูง

พวกมันตระหนักถึงคุณค่าของการมีมิตรสหายที่ดี ดังนั้นจึงกลับมารักใคร่ปรองดองกันดังเดิม"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การกลีกรรรม จากข้อความว่า

"ต่อมาในปีหนึ่ง ที่ทุ่งนี้ได้เกิดความแห้งแล้งกันดาร เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล น้ำในห้วยหนองคลองบึงเริ่มเหือดแห้ง พี่พรวรรณธัญญาหารที่เคยเชี่ยวชาญที่เคยเชี่ยวชาญจับกลับเหี่ยวเฉา"

เรื่องที่ 4 หนองน้ำมนต์ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

1.1 ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น จากข้อความว่า

"พระธุดงค์รูปนี้มีเวทมนตร์คาถาแก่กล้า และกอบปรีย์ด้วยเมตตาธรรม ท่านสงสารผู้ที่ได้รับทุกข์เวทนาเพราะโรคภัย"

ด้านความเชื่อ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. เรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์

1.1 ไสยศาสตร์ขาว จากข้อความว่า

"พระธุดงค์รูปนี้มีเวทมนตร์คาถาแก่กล้า ... ท่านจึงเสกน้ำมนต์ให้ชาวบ้านนำไปรักษาผู้ป่วย"

2. เรื่องวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง

2.1 วัตถุมงคล และเครื่องรางของขลังอื่น ๆ จากข้อความว่า

"เมื่อชาวบ้านได้รับน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ไปรักษาโรคแก่ญาติพี่น้อง ด้วยบุญญาภาพของหลวงพ่อก็ทำให้อาการเจ็บป่วยพลันหายเป็นปลิดทิ้ง"

เรื่องที่ 5 ตะปอนน้อย วันยาว ตะปอนใหญ่ คานรูด เกวียนหัก
วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การเลี้ยงสัตว์ จากข้อความว่า

"เกวียนที่บรรทุกสินค้าเรียบร้อยแล้ว จะเทียมวัว ควาย แล้วค่อย ๆ

ออกเดินทาง"

1.2 การค้าขาย จากข้อความว่า

"ยังมีการทำอาชีพค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันอยู่ โดยระยะการเดินทางมาแลกเปลี่ยน หรือเส้นทางการขนถ่ายสินค้าก็คือ ท่าเรือ ท่าอำเภอขลุ่ย ซึ่งเป็นท่าเรือโบราณอีกแห่งหนึ่งของ จ.จันทบุรี

เรื่องที่ 6 สัตหีบ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านค่านิยม ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา

1.1 ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ จากข้อความว่า

"มหาดเล็กผู้ซื่อสัตย์ก็บอกให้พระเจ้าอุทุมพรกระโดดลงไปก่อน

เมื่อพระเจ้าอุทุมพรกระโดดไปที่บ่อน้ำกรดตาย มหาดเล็กผู้ซื่อสัตย์ก็ตักน้ำที่เป็นฟองขึ้นมาใส่ที่บ่อน้ำทิพย์ ก็เลยชุบขึ้นมา"

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การรับราชการ จากข้อความว่า

"มีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่อพระเจ้าอุทุมพร พระเจ้าอุทุมพรก็เดินเลาะมาในป่า เลาะมาในป่า ในป่าเรื่อยมา ก็มีมหาดเล็กติดตามมาด้วยคนหนึ่ง"

เรื่องที่ 7 เลื่อมี่ลาย วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 2 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การกสิกรรม จากข้อความว่า

"มนุษย์นั้นก็ตัดทวายจนพอลแล้ว เส้นยาวก็มี เส้นสั้นก็มี ได้ทวายที่ตัดไว้สำหรับใช้จับเกวียน ไถนา"

1.2 การหาของป่า ล่าสัตว์ จากข้อความว่า

"วันนั้นมันมีช่องเข้าไปในป่าแห่งหนึ่งทางซีกเหนือ ซีกใต้ไม่มีทางเลย เพราะมีทางเดียวทวายมันชุกชุมในถ้ำนั้น และเสือก็ตุมาก"

เรื่องที่ 8 เกาะทะลุ วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏความถี่ 1 ครั้ง ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ

1.1 การประมง จากข้อความว่า

"ตากบขยาย 2 คนนี้ ก็มีอาชีพหาปลา ดักปลา ก็อยู่กับทะเลนั้นะ ก็ตกเบ็ดบ้าง ทำลอบไว้กับปลาบ้าง"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 จำนวนความถี่ และร้อยละ ของเนื้อหาด้านชนบทรรมนิยมประเพณี ด้านค่านิยมด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่และจำนวนร้อยละของเนื้อหาด้านชนบทรรมนิยมประเพณี ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 7 ประเภท

ด้านชนบทรรมนิยมประเพณี	ประเภทของนิทานพื้นบ้าน							ความถี่รวม	ร้อยละ
	นิทานประจำถิ่น	นิทานเทพนิยาย	นิทานชีวิต	นิทานตำนานและเวทปริศน์	นิทานสัตว์	นิทานมุขตลก	นิทานอธิบายเหตุ		
1. ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. ประเพณีเกี่ยวกับการตาย	1	4	-	-	-	-	-	5	38.46
3. ประเพณีเนื่องในการบวช	-	1	1	-	-	-	-	2	15.39
4. ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส	4	-	-	-	-	2	-	6	46.15
5. ประเพณีเกี่ยวกับวันสำคัญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ในเทศกาลต่าง ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	5	1	5	-	-	2	-	13	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาด้านชนบทรรมนิยมประเพณี ปรากฏรวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง ประเด็นที่ปรากฏมากที่สุด ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 7 ประเภท คือ ประเพณีเนื่องในงานมงคลสมรส คิดเป็นร้อยละ 46.15 ที่ปรากฏรองลงมาได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการตาย คิดเป็นร้อยละ 38.46 ที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ประเพณีเนื่องในการบวช คิดเป็นร้อยละ 15.39 และที่ไม่ปรากฏในเนื้อหา ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด และประเพณีเกี่ยวกับวันสำคัญในเทศกาลต่าง ๆ

ตารางที่ 3 แสดงความถี่และจำนวนร้อยละของเนื้อหาด้านค่านิยม ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ของจังหวัดชายฝั่งทะเล
ภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท

ด้านค่านิยม	ประเภทของนิทานพื้นบ้าน							ความถี่ รวม	ร้อยละ
	นิทาน ประจำถิ่น	นิทาน เทพนิยาย	นิทาน ชีวิต	นิทาน ตำนานและ เทวปกรณัม	นิทาน สัตว์	นิทาน มุขตลก	นิทาน อธิบายเหตุ		
1. ค่านิยมเกี่ยวกับความมี ระเบียบวินัย	2	2	1	2	2	-	1	10	15.15
2. ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และมีความรับผิดชอบ	1	-	1	4	-	1	1	8	12.12
3. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม ทางศาสนา	3	1	16	18	4	1	5	48	72.73
รวม	6	3	18	24	6	2	7	66	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาด้านค่านิยมปรากฏรวมทั้งสิ้น 66 ครั้ง ประเด็นที่ปรากฏมากที่สุด ในนิทานพื้นบ้าน
ของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท คือ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 72.73 ที่ปรากฏรอง
ลงมาได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 15.15 ที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และ
มีความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 12.12

ตารางที่ 4 แสดงความถี่และจำนวนร้อยละของเนื้อหาด้านความเชื่อ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
ทั้ง 7 ประเภท

ด้านความเชื่อ	ประเภทของนิทานพื้นบ้าน							ความถี่ รวม	ร้อยละ
	นิทาน ประจําถิ่น	นิทาน เทพนิยาย	นิทาน ชีวิต	นิทาน ตำนานและ เทวปกรณัม	นิทาน สัตว์	นิทาน มุขตลก	นิทาน อธิบายเหตุ		
1. เรื่องการนับถือภูต ผี เทวดา	8	-	6	1	-	-	1	16	37.21
2. เรื่องนิมิต	1	3	-	-	1	-	-	5	11.63
3. เรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์	1	2	1	-	-	-	1	5	11.63
4. เรื่องโหราศาสตร์	-	6	-	-	-	1	-	7	16.28
5. เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ	-	1	2	-	-	-	1	4	9.30
6. เรื่องวัตถุมงคล และเครื่องราง ของขลังอื่น ๆ	3	-	2	-	-	-	1	6	13.95
รวม	13	12	11	1	1	1	4	43	100

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาด้านความเชื่อ ปรากฏรวมทั้งสิ้น 42 ครั้ง ประเด็นที่ปรากฏมากที่สุดในนิทานพื้นบ้าน
ของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท คือ เรื่องการนับถือ ภูต ผี เทวดา คิดเป็นร้อยละ 37.21 ที่ปรากฏรองลงมา
ได้แก่ เรื่องโหราศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 16.28 ที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 9.30

ตารางที่ 5 แสดงความถี่และจำนวนร้อยละของเนื้อหาด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท

ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่	ประเภทของนิทานพื้นบ้าน							ความถี่รวม	ร้อยละ
	นิทานประจักษ์	นิทานเทพนิยาย	นิทานชีวิต	นิทานตำนานและเทวปกรณัม	นิทานสัตว์	นิทานมุขตลก	นิทานอธิบายเหตุ		
1. การประกอบอาชีพ	8	2	7	5	1	2	8	33	78.57
2. การศึกษา	-	1	-	-	-	1	-	2	4.76
3. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก	2	3	1	-	-	1	-	7	16.67
รวม	10	6	8	5	1	4	8	42	100

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า เนื้อหาด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ปรากฏรวมทั้งสิ้น 42 ครั้ง ประเด็นที่ปรากฏมากที่สุด ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทั้ง 7 ประเภท คือ การประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 78.57 ที่ปรากฏ รองลงมาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก คิดเป็นร้อยละ 16.67 ที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ การศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.76

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 สรุปรวมความถี่และจำนวนร้อยละของเนื้อหาניתานพินบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้จาก 4 ด้าน

เนื้อหา	ประเภทของניתานพินบ้าน							ความถี่รวม	ร้อยละ
	ניתานประจำถิ่น	ניתานทฤษฎี	ניתานชีวิต	ניתานตำนานและเทพปกรณัม	ניתานสัตว์	ניתานมุขตลก	ניתานอธิบายเหตุ		
1. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี	5	1	5	-	-	2	-	13	7.93
2. ด้านคำนิยาม	6	3	18	24	6	2	7	66	40.24
3. ด้านความเชื่อ	13	12	11	1	1	1	4	43	26.22
4. ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่	10	6	8	5	1	4	8	42	25.61
รวม	34	22	42	30	8	9	19	164	100

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า เนื้อหาניתานพินบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง 7 ประเภท รวมทั้งสิ้น 35 เรื่อง ที่นำมาวิเคราะห์ตามเนื้อหาทั้ง 4 ด้านนั้น เนื้อหาที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ ด้านคำนิยาม จำนวนความถี่รวมทั้งหมด 66 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.24 ที่ปรากฏรองลงมา ได้แก่ ด้านความเชื่อ จำนวนความถี่รวมทั้งหมด 43 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.22 และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จำนวนความถี่รวมทั้งหมด 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.61 และที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี จำนวนความถี่รวมทั้งหมด 13 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.93 ซึ่งจำนวนความถี่จากเนื้อหาניתานพินบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ 35 เรื่อง รวมทั้งหมด 164 ครั้ง

จากผลสรุปการวิเคราะห์เนื้อหาניתานพินบ้าน ของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างโครงการการเรียนการสอนวิชาניתานพินบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ โครงการนี้ได้นำเสนอเป็นตัวอย่างแผนการสอน เนื้อหาของแต่ละแผนการสอนนำมาจากเนื้อเรื่องניתานพินบ้าน ของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประเภทละ 1 เรื่อง โดยคัดเลือกเรื่องที่มีความถี่รวมของเนื้อหามากที่สุดจากการวิเคราะห์เนื้อหาทุกด้าน ได้แผนการสอนสำหรับการเรียนการสอนวิชา ท 031 ניתานพินบ้าน จำนวน 7 แผน และในแผนการสอนที่ 8 เป็นแผนการสอนเสริม วิชา ท 031 ניתานพินบ้าน โดยจัดเป็นกิจกรรมการแสดงผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับวิชา ท 031 ניתานพินบ้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการนำเสนอโครงการการเรียนการสอนวิชา
นิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับโครงการการเรียนการสอน
วิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. หลักการและเหตุผล	5	-	
2. วัตถุประสงค์	4	1	ควรนำวัตถุประสงค์ข้อ 6 มาเป็นข้อ 2 และข้อ 7 มาเป็นข้อ 3
3. เนื้อหา	5	-	
4. กิจกรรมการสอน	5	-	มีการแก้ไขคำ และข้อความบางตอนให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น
5. ผู้รับผิดชอบโครงการ	5	-	
6. การประเมินผล	5	-	
7. แนวทางในการจัดกิจกรรม	5	-	
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4	1	ควรนำข้อ 6 มาเป็นข้อ 2 และข้อ 7 มาเป็นข้อ 3

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เห็นด้วยกับโครงการในหลัก
 การและเหตุผล เนื้อหา กิจกรรมการสอน ผู้รับผิดชอบโครงการ การประเมินผล และแนวทาง
 ในการจัดกิจกรรม ซึ่งในหัวข้อกิจกรรมการสอนนั้นมีการแก้ไขคำ และข้อความบางตอนให้
 เหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนวัตถุประสงค์ และผลที่คาดว่าจะได้รับ มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน
 เห็นด้วย และจำนวน 1 ท่าน ไม่เห็นด้วยและได้มีการปรับให้สอดคล้องกับความคิดเห็นส่วนใหญ่
 ของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ นำวัตถุประสงค์ข้อ 6 มาเป็นข้อ 2 และข้อ 7 มาเป็นข้อ 3 ตามลำดับ
 จากจุดประสงค์หลักไปยังจุดประสงค์ย่อย ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้ปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ประสงค์ คือ นำข้อ 6 มาเป็นข้อ 2 และข้อ 7 เป็นข้อ 3

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นโครงการที่น่าสนใจ องค์กรประกอบ
 ต่าง ๆ เหมาะสม และจัดทำได้ดี โดยเฉพาะกิจกรรมซึ่งมีหลากหลายและจัดได้เหมาะกับวัยของ
 นักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ชอบการแสดงออก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับตัวอย่างแผนการสอน
 วิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. ตามมองถ่าย	1. วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	5	-
	2. เนื้อหา	5	-
	3. กิจกรรมการสอน		
	3.1 ชี้นำ	5	-
	3.2 ชี้อสอน	5	-
	3.3 ชี้อสรุป	5	-
			-

เพิ่มเติมอีก 1 ข้อ คือ
 บอกลักษณะของนิทาน
 พื้นบ้าน ประเภทนิทาน
 ประจำถิ่นได้

เพิ่มเติม ลักษณะของ
 นิทานพื้นบ้าน ประเภท
 นิทานประจำถิ่น

สลับขั้นตอนในชั้นสอน
 คือ ข้อ 3-6 เป็นข้อ
 1-4 และข้อ 1, 2
 เป็นข้อ 5,6 ตามลำดับ

เพิ่มกิจกรรมให้นักเรียน
 ช่วยกันอภิปรายถึงลักษณะ
 ของนิทานประจำถิ่น
 หลังจากที่ได้เรียน
 เนื้อเรื่องไปแล้ว

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	
2. พญาสีเส้า	1. วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	5	-	
	2. เนื้อหา	5	-	มีการปรับคำ และข้อความให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชั้นนำ	5	-	
	3.2 ชั้นสอน	5	-	สลับขั้นตอนในชั้นสอนคือ ข้อ 3 เป็นข้อ 1 ส่วนข้อ 1, 2 เป็นข้อ 2, 3 ตามลำดับ
	3.3 ชั้นสรุป	5	-	
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	
3. สุริยคราส จันทรคราส	1. วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	5	-	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชั้นนำ	5	-	
	3.2 ชั้นสอน	5	-	
	3.3 ชั้นสรุป	5	-	ในข้อ 2 เมื่อสรุปผล การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วให้นักเรียนแต่ละ คนจดบันทึกไว้ในสมุด ของตน
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	
4. เจ้าชื้อกับเจ้าโง่	1. วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	5	-	
	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชั้นนำ	5	-	
	3.2 ชั้นสอน	5	-	ปรับข้อ 1 คือ ตัดข้อ ความ "ครูอธิบายลักษณะ ของนิทานพื้นบ้านประเภท

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	3.3 ชั้นสรุป	5	-	ตำนานและเทพปกรณัมให้นักเรียนฟัง" และข้อ 7 เพิ่มเติม คือ ให้นักเรียนจดคำถามพร้อมทั้งเขียนคำตอบลงในสมุดแบบฝึกหัดของแต่ละคน
	4. สื่อการสอน	5	-	เพิ่มข้อความ "โดยให้ครูนำนักเรียนอภิปรายถึงลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทตำนานและเทพปกรณัม"
	5. การประเมินผล	4	1	
5. นกอินทรี	1. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	5	-	สลับข้อคือ ข้อ 2-4 เป็นข้อ 1-3 และข้อ 1 เป็นข้อ 4
ข้างเผือกกับนกไก่อ	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
	3.1 ชี้นำ	5	-	
	3.2 ชี้นสอน	5	-	ควรตัดข้อ 2 ออก
	3.3 ชี้นสรุป	5	-	เพิ่มเติม คือ ให้นักเรียน ช่วยกันสรุปลักษณะนิทาน พื้นบ้านประเภทนิทาน สัตว์ หลังจากที่เรียน เนื้อเรื่องแล้ว
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	
6. อาจารย์ทอง	1. วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	5	-	
	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชี้นำ	5	-	
	3.2 ชี้นสอน	5	-	
	3.3 ชี้นสรุป	5	-	
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
7. เขาวง-เขาชะเมา	1. วัตถุประสงค์เชิง			
	พฤติกรรม	5	-	
	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชั้นนำ	5	-	
	3.2 ชั้นสอน	5	-	ผู้สอนควรเน้นเรื่อง ความคิด และจินตนาการ ของผู้เล่าในขณะทีสอน ด้วย
	3.3 ชั้นสรุป	5	-	
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	
8. แสดงผลงานของ	1. วัตถุประสงค์เชิง			
นักเรียนเกี่ยวกับวิชา	พฤติกรรม	5	-	
ท 031 นิทานพื้นบ้าน	2. เนื้อหา	5	-	
	3. กิจกรรมการสอน			
	3.1 ชั้นนำ	5	-	
	3.2 ชั้นสอน	5	-	ปรับคำและข้อความใน ข้อ 1 และข้อ 3 ให้

ตารางที่ 8 (ต่อ)

แผนการสอนเรื่อง	ข้อความ	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
				มีความหมายชัดเจน ยิ่งขึ้น
	3.3 ชั้นสรุป	5	-	
	4. สื่อการสอน	5	-	
	5. การประเมินผล	4	1	

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เห็นด้วยกับแผนการสอนทั้ง 8 แผน ในหัวข้อวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรมการสอน และสื่อการสอน ส่วนการประเมินผลมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน เห็นด้วย และจำนวน 1 ท่านไม่เห็นด้วย โดยให้ข้อเสนอว่า ควรระบุเกณฑ์ในการประเมินผลอย่างชัดเจน ทั้งนี้ได้มีการเพิ่มเติมข้อความกิจกรรม หรือปรับคำ ในรายละเอียดของแต่ละแผนการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า ตัวอย่างแผนการสอนจัดทำได้ดี กิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียน คือได้ฝึกทักษะทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยด้วย

จากการตรวจประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการนำเสนอโครงการ ผู้วิจัยได้นำโครงการมาปรับปรุง และแก้ไขตามความเหมาะสม เป็นโครงการการเรียนการสอนวิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ฉบับสมบูรณ์ ดังนี้

**การนำเสนอโครงการการเรียนการสอนวิชาิทานพื้นบ้าน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก**

หลักการและเหตุผล

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการ และเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากความแตกต่าง รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก และผูกพันกับท้องถิ่นของตน นอกจากนี้จุดหมายของหลักสูตร (กรมวิชาการ, 2533 : 1) ยังได้มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเลือกแนวทางในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม มีความภูมิใจในความเป็นไทย และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 8 ว่า "เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน" ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาภาษาไทย ได้มีรายวิชาเลือกเพิ่มขึ้น คือ วิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน เป็นวิชาที่สอดคล้องกับจุดเน้น และจุดหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากวิชานี้มีคำอธิบายรายวิชาว่า "ศึกษานิทานนิยาย หรือตำนานพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่นของตน หรือท้องถิ่นอื่น โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องสำนวนภาษา และแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยม ความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้าน"

จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เป็นท้องถิ่นที่มีนิทานพื้นบ้านมากมาย จากการซักถามความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และตระหนักถึงคุณค่าของนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน แต่ยังไม่สามารถเปิดสอนรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้านได้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากครูผู้สอนมีข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ ดังนั้น การนำเสนอโครงการการเรียนการสอนวิชานิทานพื้นบ้าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จึงได้เสนอตัวอย่างแผนการสอนเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านที่ครูสามารถนำไปใช้ในชั่วโมงสอนได้จริง โดยแผนการสอนนี้ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ผู้เรียน และความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความเข้าใจสภาพท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เด็กเรียนตระหนักถึงคุณค่าของนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป
4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น
5. เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ และได้ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง
6. เพื่อให้เด็กเรียนได้ฝึกการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้
7. เพื่อให้บทเรียนรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน น่าสนใจยิ่งขึ้น

เนื้อหา

เนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ประเภทละ 1 เรื่อง
ดังนี้

1. นิทานประจำถิ่น ได้แก่ เรื่องตาม่องล่าย

2. นิทานเทพนิยาย ได้แก่ เรื่องพญาสีเส้า
3. นิทานชีวิต ได้แก่ เรื่องสุริยคราส จันทรคราส
4. นิทานตำนานและเทพปกรณัม ได้แก่ เรื่องเจ้าชื่อกับเจ้าโง่
5. นิทานสัตว์หรือนิทานอุทาหรณ์ ได้แก่ เรื่องนกอินทรี ช้างเผือกกับนกไก้
6. นิทานมุขตลก ได้แก่ เรื่องอาจารย์ทอง
7. นิทานอธิบายเหตุ ได้แก่ เรื่องเขาวง-เขาชะเมา
8. แสดงผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน

กิจกรรมการสอน

1. เรื่องตามองล่าย
  - 1.1 ให้นักเรียนดูภาพสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ เขากระบุง แหลมงอบ เกาะนมสาว แล้วให้ช่วยกันบอกชื่อสถานที่เหล่านี้
  - 1.2 ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่องตามองล่าย เมื่ออ่านเสร็จให้ช่วยกันเล่าเนื้อเรื่องตามลำดับเหตุการณ์
  - 1.3 ให้นักเรียนฟังนิทานพื้นบ้านเรื่องตามองล่าย จากเทปนิทาน ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (จัดทำโดย บริษัทแซนด์ต้า) แล้วช่วยกันระดมสมองเปรียบเทียบเนื้อเรื่องกับเอกสารที่ครูแจกให้ ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องของท้องถิ่นในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
  - 1.4 นักเรียนแสดงสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน
  - 1.5 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงลักษณะของนิทานประจำถิ่น
  - 1.6 ครูตั้งคำถามจากเนื้อเรื่อง แล้วให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล
  - 1.7 ให้นักเรียนเขียนแนวทางการแก้ปัญหา โดยสมมติว่านักเรียนเป็นตัวละครตามองล่าย หรือยายรำพึง เมื่อพบกับสถานการณ์ที่มีเจ้าบ่าว 2 คน ในวันแต่งงานของลูกสาวตน

2. เรื่อง ภูเขาเส้า

- 2.1 ครูนำเรื่องด้วยการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ผลของการเป็นคนที่มีนิสัยมุกะลุตุตัน ทำอะไรตามใจตนเอง ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใด แล้วนำคำตอบสรุปเป็นข้อ ๆ ไว้บนกระดาน
  - 2.2 ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง ภูเขาเส้า เพื่อเก็บใจความสำคัญ และทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง
  - 2.3 ครูให้นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภท เทพนิยาย แล้วให้นักเรียนสรุปบันทึกไว้
  - 2.4 ให้นักเรียนดูภาพวาดจากเนื้อเรื่อง 6 ภาพ แล้วเล่าเรื่องประกอบตามลำดับเหตุการณ์นั้น ๆ
  - 2.5 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อแสดงบทบาทสมมุติตามเนื้อเรื่อง แต่ละกลุ่มตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องเพื่อให้นักเรียนในชั้นตอบ
  - 2.6 ให้นักเรียนวิจารณ์ตัวละครจากเนื้อเรื่อง ว่าพฤติกรรมของตัวละครใดที่น่าจะนำมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต เพราะอะไร และพฤติกรรมของตัวละครใดที่ไม่เหมาะสมจะนำมาเป็นแบบอย่าง เพราะอะไร
  - 2.7 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่อง
  - 2.8 ให้นักเรียนเรียบเรียงเนื้อเรื่องภูเขาเส้า โดยใช้สำนวนของตนเอง และบอกความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง พร้อมทั้งยกข้อความประกอบด้วย
  - 2.9 ให้นักเรียนรวบรวมนิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน โดยใช้การสัมภาษณ์ และอัดเทปบันทึกเสียง หรือ จากเอกสารที่พบในท้องถิ่นของตน กลุ่มละไม่น้อยกว่า 2 เรื่อง เพื่อนำเสนอในชั้นเรียนคราวต่อไป
- ## 3. เรื่อง สุริยคราส จันทรคราส
- 3.1 ครูนำเสนอเรื่องลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภท นิทานชีวิต
  - 3.2 ให้นักเรียนร้องเพลง ที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สุริยคราส จันทรคราส เพื่อทำความเข้าใจ และทราบเนื้อเรื่องทั้งหมด

- 3.3 ครูตั้งคำถามจากเนื้อเรื่อง แล้วให้นักเรียนตอบ
- 3.4 ครูให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่นักเรียนบ้านว่า สะท้อนให้เห็นถึงชน-
 ธรรมเนียนประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมทั้งให้รายละเอียดใน
 แต่ละหัวข้อ และวิเคราะห์เนื้อหาให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง
- 3.5 แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้วิเคราะห์เนื้อหาที่นักเรียนบ้านเรื่อง
 สุริยคราส จันทรคราส กลุ่มละ 1 ด้าน ดังนี้
- กลุ่มที่ 1 วิเคราะห์ด้านชนบธรรมเนียมประเพณี
  - กลุ่มที่ 2 วิเคราะห์ด้านค่านิยม
  - กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์ด้านความเชื่อ
  - กลุ่มที่ 4 วิเคราะห์ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่
- 3.6 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน ออกมารายงานหน้าชั้น และตอนท้ายครูพูดสรุป
 ให้ฟังอีกครั้ง และให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกลงในสมุด
4. เรื่องเจ้าชู้กับเจ้าโง่
- 4.1 ให้นักเรียนอธิบาย สำนวนสุภาษิตไทย "ชู้กินไม่หมดคตกินไม่นาน"
- 4.2 ครูแจกเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่อง เจ้าชู้กับเจ้าโง่ ให้นักเรียน
 อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ
- 4.3 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม จากนั้นแจกกระดาษวาดเขียน และ
 ใบบางอย่างละ 1 แผ่น ให้แต่ละกลุ่มเพื่อวาดภาพตามที่กำหนดไว้ในใบบางนั้น
- 4.4 ครูนำภาพของตัวละครจากเรื่องที่เตรียมไว้มาติดบนกระดาษเป็นภาพ
 ที่ 1 และนำภาพจากที่นักเรียนแต่ละกลุ่มวาดมาติดเรียงลำดับเหตุการณ์อีก 5 ภาพ รวมเป็น
 6 ภาพ
- 4.5 ให้แต่ละกลุ่ม เขียนคำบรรยายภาพลงในกระดาษเปล่า โดยแบ่งดังนี้
- กลุ่มที่ 5 เขียนบรรยายภาพที่ 1
  - กลุ่มที่ 4 เขียนบรรยายภาพที่ 2
  - กลุ่มที่ 3 เขียนบรรยายภาพที่ 3

กลุ่มที่ 2 เขียนบรรยายภาพที่ 4

กลุ่มที่ 1 เขียนบรรยายภาพที่ 5

ในภาพที่ 6 ครูเรียกนักเรียน 1 คน เล่าบรรยายซึ่งเป็นตอนจบของเรื่อง

4.6 ให้นักเรียนแต่ละคนตั้งคำถามจากเนื้อเรื่อง และหาคำตอบที่ถูกต้อง คนละ 1 ข้อ แล้วให้ผลัดกันถาม-ตอบ กับเพื่อนในชั้นเรียน พร้อมทั้งทำลงในสมุดแบบฝึกหัด ของแต่ละคน

4.7 ให้นักเรียนบอกคุณธรรมที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ครูนำคำตอบที่ถูกต้อง เขียนสรุปไว้เป็นข้อ ๆ บนกระดาน

4.8 ให้นักเรียนบอกลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทตำนาน และเทพปกรณ โดยสังเกตจากเนื้อเรื่อง

4.9 ให้นักเรียนเสนอญาติที่สอดคล้องกับนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เจ้าชื้อกับเจ้าโง่ และจัดทีมฝ่ายเสนอ-ฝ่ายค้าน เพื่อโต้ว่าที่

5. เรื่องนกอินทรี ช้างเผือก กับนกไก้

5.1 นำภาพนกอินทรี ช้าง และนกไก้ ให้นักเรียนดู และครูร่วมสนทนากับนักเรียนถึงธรรมชาติของช้าง นกอินทรี นกไก้ และนกอื่น ๆ ตามที่นักเรียนรู้จัก

5.2 ครูเล่าเนื้อเรื่องให้นักเรียนฟัง

5.3 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มพิจารณาจากเนื้อเรื่องว่า พบค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา และความเชื่อด้านใดบ้าง พร้อมยกตัวอย่างข้อความ ในเนื้อเรื่องประกอบด้วย

5.4 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลหน้าชั้น

5.5 ให้นักเรียนแสดงละครจากเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

5.6 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานสัตว์

5.7 แจกสมุดวาดเขียนเล่มเล็ก กลุ่มละ 1 เล่ม เพื่อทำสมุดนิทานพื้นบ้าน เรื่องนกอินทรี ช้างเผือก กับนกไก้ โดยมีภาพการ์ตูนประกอบบทสนทนาที่นักเรียนช่วยกันแต่ง ขึ้นภายในกลุ่ม

6. เรื่องอาจารย์ทอง

- 6.1 ให้นักเรียนคนที่เคยฟังนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นตน นอกเหนือจากเรื่องที่เคยเรียนในชั่วโมง ออกมาเล่าหน้าชั้นเป็นรายบุคคล
- 6.2 แจกเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องอาจารย์ทอง ให้นักเรียนทุกคนอ่านในใจ
- 6.3 ให้นักเรียนทุกคนเขียนสรุปเนื้อเรื่องที่ได้อ่าน ลงในสมุด
- 6.4 ให้นักเรียนบอกความเชื่อ และอาชีพที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง
- 6.5 ให้นักเรียนวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นลักษณะของตัวละครเอก คือ
อาจารย์ทอง

6.6 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มเท่า ๆ กัน เพื่อทำบทละครวิทยุจากเนื้อเรื่อง และบันทึกเสียงบทละครลงในแถบบันทึกเสียงส่งครู

7. เรื่องเขาวง-เขาชะเมา

7.1 ครูทบทวนความรู้เดิม เกี่ยวกับลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ โดยให้นักเรียนจับคู่แถบประโยค ประเภทของนิทานพื้นบ้าน ให้ตรงกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทนั้น ๆ

- 7.2 ครูให้ความรู้เรื่อง ลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทอธิบายเหตุ
- 7.3 ให้นักเรียนทุกคนอ่านเนื้อเรื่องเขาวง-เขาชะเมา โดยอ่านในใจ
- 7.4 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มชาย-หญิง แต่ละฝ่ายส่งตัวแทนออกมาครั้งละ 1 คน แล้วผลัดกันจับสลากคำถาม ถามอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าฝ่ายใดตอบถูก ได้ข้อละ 1 คะแนน

7.5 ให้นักเรียนช่วยกันบอกอาชีพที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และข้อคิดที่ได้จากเนื้อเรื่อง

7.6 แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มนำเนื้อเรื่องเขาวง-เขาชะเมา มาแต่งเป็นกลอนสุภาพ ให้มีความยาว 4 บท ขึ้นไป

7.7 ให้นักเรียนเปรียบเทียบลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานประจักษ์ และนิทานอธิบายเหตุ

7.8 จัดไปทัศนศึกษาสถานที่จริง คือ ที่เขาวง-เขาชะเมา ต.สามย่าน

อ. แกลง จ. ระยอง

8. แสดงผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน

8.1 ให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับความรู้เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

8.2 นำผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ที่ทำเป็นงานกลุ่มและงานเดี่ยว มาจัดแสดง

8.3 เชิญวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน มาบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติม และเล่าเรื่องให้นักเรียนที่เรียนวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน และนักเรียนที่สนใจฟัง

8.4 ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่อง และความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านที่ได้จากการบรรยายของวิทยากร

8.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากรที่ได้รับเชิญมา

8.6 การแสดงท่าทางประกอบเพลงของนักเรียนจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง สุริยคราส จันทรคราส

8.7 จัดประกวดวาดภาพเหตุการณ์ จากนิทานพื้นบ้านเรื่องที่น่าสนใจ

8.8 ให้นักเรียนจับคู่ เพื่อช่วยกันนำเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องที่น่าสนใจ มาแต่งเป็นเพลง โดยใส่ทำนองตามความพอใจ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย
2. ครูภาษาไทย
3. ครูโสตทัศนศึกษา
4. ครูศิลปศึกษา
5. นักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลกิจกรรมของนักเรียน และให้นักเรียนร่วมประเมินด้วยในบางกรณี
3. ประเมินผลทุกครั้งหลังจากจัดกิจกรรมไปแล้ว และนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

แนวทางในการจัดกิจกรรม

1. วางแผนกำหนดจุดมุ่งหมาย และขอบข่ายในการจัดกิจกรรมการสอน โดยใช้นิทานพื้นบ้านของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก แต่ละกิจกรรม
2. ประชุมครูผู้สอน และคณะครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และการจัดกิจกรรม
3. หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ครูผู้สอน และนักเรียนที่ร่วมกันจัดกิจกรรมเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ในท้องถิ่นของตนมากขึ้น
2. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสภาพท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น
3. นักเรียนเกิดจิตสำนึก และตระหนักถึงคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน ในท้องถิ่นของตน เพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป
4. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
6. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้
7. บทเรียนรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน เป็นที่น่าสนใจ

ตัวอย่างแผนการสอนวิชานิทานพื้นบ้าน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

แผนการสอนเรื่อง ตาม่องล่าย

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกที่มาของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
2. เปรียบเทียบนิทานเรื่อง ตาม่องล่าย ที่เป็นเนื้อเรื่องในท้องถิ่นของตน กับเนื้อเรื่องที่นักเรียนฟังจากแถบบันทึกเสียงได้
3. แสดงสถานการณ์จำลองประเพณีการแต่งงานได้
4. บอกลักษณะเฉพาะของนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานประจำถิ่นได้
5. บอกอาชีพที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
6. บอกสำนวนสุภาษิตไทย ที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องได้

เนื้อหา

นิทานพื้นบ้านประเภทนิทานประจำถิ่นคือ นิทานที่กล่าวถึงความสำคัญของบุคคลในท้องถิ่น ทรรศนะของผู้เล่านั้นเชื่อว่าเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์เกิดขึ้นจริง

เนื้อเรื่องย่อ

ตาม่องล่าย และยายรำพึง มีลูกสาวชื่อยม โดย ซึ่งเป็นที่หมายปองของหนุ่ม ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะเจ้าลายซึ่งเป็นหนุ่มรูปงาม เมื่อสองหนุ่มสาวได้พบกันจึงเกิดความรักใคร่ และเจ้าลายยังเป็นพี่รักใคร่ของยายรำพึงอีกด้วย จึงได้สู้ขอสาวยมโดยกับยายรำพึง วันหนึ่งมีพ่อค้าสำเภาใหญ่จากเมืองจีนมาค้าขายในแถบนั้นซึ่งเป็นที่อยู่ของครอบครัวตาม่องล่าย ครั้นได้พบกับสาวยมโดยจึงหลงรัก เจ้าล้วยสำเภาเป็นที่ถูกอัธยาศัยกับตาม่องล่าย จึงสู้ขอ

สาววมโดยกับตามองล่าย เมื่อถึงวันแต่งงานจึงกลายเป็นว่าสาววมโดยจะต้องเข้าพิธีแต่งงาน ทั้งเจ้าล่าย และเจ้าสัวสำเภา แขกที่มาจากงานจึงต่างพากันสนเท่ห์ ตามองล่ายและยายรำพึง เกิดทะเลาะวิวาทกันเป็นการใหญ่ คว่ำกระบุง ข้าวของต่าง ๆ รวมทั้งชั้นหมาก ขว้างปา เข้าใส่กัน สิ่งของเหล่านี้ไปตกอยู่ที่ใด ก็กลายเป็นชื่อสถานที่ เช่น เกาะ เขา หลวม ฯลฯ ตามที่ต่าง ๆ ของจังหวัดในแถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ส่วนสาววมโดยถูกตามองล่าย จับร่างฉีกเป็นสองซีก ซีกหนึ่งขว้างไปทางทิศเหนือกลายเป็นเกาะนมสาวที่บางปู อีกซีกหนึ่ง ขว้างไปทางทิศตะวันออก กลายเป็นเกาะนมสาวในจังหวัดชลบุรี

อาชีพที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ได้แก่ การประมง และการค้าขาย

สำนวนสุภาษิตไทยที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง คือ ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่ ผู้กู่

ตามใจผู้นอน

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพเขากระบุง เกาะสาก หลวมงอบ เกาะนมสาว มาติดไว้บน กระดานให้นักเรียนดู (โดยที่ยังไม่บอกชื่อสถานที่) แล้วบอกนักเรียนว่า สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับนิทานประจำถิ่นเรื่องหนึ่งของจังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก คือ เรื่อง ตามองล่าย

2. ให้นักเรียนช่วยกันบอกชื่อสถานที่ต่าง ๆ จากภาพ ครูนำแถบชื่อสถานที่ ที่ถูกต้องติดกำกับใต้ภาพแต่ละภาพ

ขั้นสอน

1. ครูแจกเอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่องตามองล่าย ให้นักเรียนทุกคนอ่านในใจ เพื่อเก็บใจความสำคัญ ให้เวลาในการอ่าน 10-12 นาที แล้วให้นักเรียนช่วยกันเล่าลำดับ เหตุการณ์ที่ละคนตั้งแต่ต้นจนจบ

2. ครูถามถึงที่มาของสถานที่ต่าง ๆ โดยให้ดูภาพประกอบบนกระดาน ให้

นักเรียนแต่ละคนตอบโดยหาข้อมูลจากเนื้อเรื่องที่อ่านพบ

3. เปิดแถบบันทึกเสียงนิทานเรื่องตามองลาย ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้นักเรียนฟัง พร้อมกับให้นักเรียนพิจารณาข้อเหมือน และข้อแตกต่างของเนื้อเรื่องเปรียบเทียบกับเนื้อเรื่องจากเอกสารที่ครูแจกให้

4. ให้อ่านนักเรียนประมาณ 10-12 นาที ช่วยกันระดมสมองบอกข้อเหมือน และข้อแตกต่างของเนื้อเรื่อง แล้วจดบันทึกไว้หลังจากนั้น ครูสรุปคำตอบที่ถูกต้องของนักเรียนไว้บนกระดานเป็นข้อ ๆ

5. ครูกล่าวนำขึ้นว่า "นิทานเรื่องตามองลายนั้น นอกจากจะเป็นนิทานพื้นบ้านประจำถิ่นของจังหวัดในแถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกแล้ว ยังเป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ อีกด้วย"

6. ครูนำแผนที่ประเทศไทยติดไว้บนกระดานเพื่อประกอบ แล้วตั้งคำถามว่า "นักเรียนคิดว่าเหตุใด จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จึงมีนิทานเรื่องตามองลาย เป็นนิทานประจำถิ่นเช่นกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นจังหวัดอยู่กันคนละภาค และระยะทางก็ห่างไกลกัน" ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น

7. ให้นักเรียนช่วยกันกำหนดเพื่อนในชั้นเรียน เป็นตัวละครดังนี้ ตามองลาย ยายรำพึง ยมโดย เจ้าลาย และเจ้าสัวสำเภา เพื่อแสดงสถานการณ์จำลองตั้งแต่ตอนที่เจ้าสัวสำเภามาสู้ขอยมโดยกับตามองลาย และเจ้าลายสู้ขอยมโดยกับยายรำพึง ทั้งคู่จัดขบวนขันหมากมาบ้านเจ้าสาว จนกระทั่งจะเข้าพิธีแต่งงาน ให้นักเรียนช่วยกันคิดรายละเอียดแสดงตามลำดับขั้นตอนของพิธีที่นักเรียนได้ทราบจากการอ่านหนังสือ หรือประสบการณ์ที่นักเรียนได้พบเห็นมา โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในขบวนขันหมากเท่าที่จะหาได้ (อาจใช้อุปกรณ์จำลองที่ประดิษฐ์ขึ้น) ให้นักเรียนออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงลักษณะของนิทานประจำถิ่น และส่งตัวแทน

1 คน ออกมาเขียนสรุปบนกระดาน

2. ครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล คำถามได้แก่
- จากเนื้อเรื่อง สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นว่ามีการประกอบอาชีพอะไรบ้าง
  - นักเรียนคิดว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดมีการสู้อบสาววมโดยขึ้นสองงานซ้อนกัน
  - ทั้งตาม่องล่าย และยายรำพึง ควรที่จะยึดหลักสำนวนสุภาษิตไทยข้อใด ก่อนที่จะตอบตกลงรับหมั้นทั้งเจ้าสัวสำเภา และเจ้าล่าย
3. ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนแนวทางการแก้ปัญหา ถ้าสมมตินักเรียนเป็นตาม่องล่าย หรือยายรำพึง เมื่อพบสถานการณ์ที่มีเจ้าบ่าว 2 คนในวันแต่งงานของลูกสาวตน นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไรที่คิดว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด โดยที่ไม่ใช้วิธีการเหมือนในเนื้อเรื่อง (ให้นักเรียนทำเป็นการบ้าน เขียนลงในสมุดแบบฝึกหัด)

สื่อการสอน

1. ภาพสถานที่จริง ได้แก่ เขากระบุง เกาะสัก แหลมงอบ เกาะนมสาว
2. แผนที่ประเทศไทย
3. เอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่องตาม่องล่าย
4. แถบบันทึกเสียงนิทานพื้นบ้านเรื่องตาม่องล่าย ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดทำโดย บริษัทแซนด์ต้า (มีจำหน่ายที่ศึกษารักษ์)

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม และการซักถามข้อสงสัยในขณะที่เรียน
3. ตรวจผลงานจากสมุดแบบฝึกหัด

แผนการสอนเรื่อง พญาลีเส้า

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. บอกลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทเทพนิยายได้
2. เขียนเรียบเรียงเนื้อเรื่องให้เป็นสำนวนของตนเองได้
3. บอกลักษณะนิสัยของตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
4. บอกความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
5. บอกข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้

เนื้อหา

นิทานพื้นบ้านประเภทเทพนิยาย คือ นิทานที่มีเวทคา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเป็นตัวละคร และยังอธิบายถึงหน้าที่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่อมนุษย์ และพิธีกรรมรวมทั้งกษัตริย์ ชนชั้นปกครองที่มีหน้าที่ต่อสังคมตามทฤษฎีความเชื่อของไทย

เนื้อเรื่องย่อ

พระราชองค์หนึ่งมีพระโอรสชื่อว่า พญาลีเส้า เป็นคนที่มีทะเลาะดุดัน ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใด เมื่อโตขึ้นพระราชบิดาเห็นว่าพระโอรสจะประพฤตินทางที่ไม่ดี จึงนิมนต์ฤษีมาทำนายดวงชะตา ฤษีได้ทำนายว่าพญาลีเส้าจะพลัดพรากจากที่อยู่ และจะเสียชีวิตในที่สุด ต้องสะเดาะเคราะห์จึงจะบรรเทาหลง พญาลีเส้าได้ฟังดังนั้นไม่พอใจกล่าวคำทนิฤษีว่า พุดจาไร้สาระ เชื่อถือไม่ได้ นับแต่นั้นพระองค์ก็เข้าป่าล่าสัตว์ทุกวัน วันหนึ่งขณะที่พระองค์กำลังให้อำมาตย์ตามจับกวางที่ยิงได้ เกิดลมพายุอย่างแรงพัดหอบพญาลีเส้าไปตกยังหมู่บ้านหนึ่ง และได้ไปอาศัยอยู่กับพระอาจารย์องค์หนึ่ง พระอาจารย์รู้ทันที่ว่าพญาลีเส้ากำลังมีเคราะห์ถึงแก่ชีวิต จึงให้พญาลีเส้าหมั้นท่อมนต์ก่อนบวช เพื่อเดินธุดงค์กลับเมืองของตน ชาวบ้านใน

ละแวกนั้นเฝ้าดูพฤติกรรมของพญาลี้เส้า คิดว่าเป็นโจรปลอมมา เพื่อลักขโมยวัว ควาย ชาวบ้าน ในขณะที่พญาลี้เส้ากำลังต้มย้อมผ้าจีวรอยู่นั้น ชาวบ้านคิดว่ากำลังต้มเนื้อวัวที่ขโมยมา ส่วนจีวรที่ย้อมแล้วนำขึ้นตาก คือ หนึ่งวัว ที่แล่นมาตากแห้ง ชาวบ้านจึงช่วยกันตีพญาลี้เส้าเสียชีวิต เมื่อพระราชากับพระมเหสีทราบเรื่อง จึงโศกเศร้าเสียใจเป็นอันมาก

ลักษณะนิสัยตัวละคร

พญาลี้เส้าเป็นคนมุทะลุ ดัน ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ยึดถือความคิดเห็นเป็นหลัก ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

พระราชากับพระมเหสี ยึดมั่นอยู่ในศีลธรรม ไม่ลบหลู่สิ่งที่เชื่อถือกันมาแต่โบราณ แต่มีความรักลูก และตามใจลูกมากเกินไป

ความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง

1. เชื่อเรื่องผี
2. เชื่อเรื่องคาถาอาคม และเวทมนตร์
3. เชื่อเรื่องโหราศาสตร์
4. เชื่อเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

1. ผู้ที่มีอายุน้อยควรให้ความเคารพผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า
2. ผู้ที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ จัดว่าเป็นคนที่มีความประมาท และคนที่ประมาทมักจะมีภัยมาถึงตัวได้ง่าย

กิจกรรม

ชั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึง บุคคลที่มีนิสัยมุทะลุ ดัน

ทำอะไรตามใจตนเอง ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใดนั้น จะมีผลเป็นอย่างไร

2. ครูกล่าวเสริมว่า จากลักษณะของบุคคลดังกล่าว นักเรียนจะได้พบกับตัวละครจากเรื่องที่จะเรียนในวันนี้ และให้สังเกตว่าในตอนสุดท้ายตัวละครนี้ได้รับผลของการกระทำอย่างไร

ขั้นสอน

1. แจกเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องพญาลี้เส้า ให้นักเรียนคนละ 1 ชุด ให้แต่ละคนอ่านในใจเพื่อเก็บใจความสำคัญ ใช้เวลาในการอ่านประมาณ 7-10 นาที
2. ครูกล่าวกับนักเรียนว่า "นิทานพื้นบ้านของจังหวัดในแถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เรื่องที่นำมาเรียนในวันนี้คือ เรื่องพญาลี้เส้า เป็นนิทานพื้นบ้านประเภทเทพนิยาย"
3. ครูนำนักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทเทพนิยาย แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปพร้อมทั้งจดบันทึกไว้
4. ครูนำภาพวาดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องพญาลี้เส้าจำนวน 6 ภาพให้นักเรียนดู แล้วให้ช่วยกันเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้นักเรียนผลัดกันเล่าเนื้อเรื่องประกอบภาพ
5. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มเท่า ๆ กัน ให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันเพื่อจัดแสดงบทบาทสมมุติตามเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ พร้อมทั้งตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องกลุ่มละ 3 ข้อ ให้ความเวลาในการปรึกษากันภายในกลุ่ม ประมาณ 10-15 นาที
6. นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมาจับสลากกลุ่มละ 1 คน เพื่อทราบลำดับที่ของการแสดงบทบาทสมมุติ
7. เมื่อกลุ่มใดแสดงจบแล้ว ให้สมาชิกในกลุ่ม 1 คน อ่านคำถามที่กลุ่มของตนตั้งขึ้น แล้วเรียกเพื่อนในชั้นให้ตอบทีละคน จนครบ 3 ข้อ
8. เมื่อแสดงครบทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ให้นักเรียนพิจารณาว่า จากเนื้อเรื่องตัวละครที่เด่น ๆ มีใครบ้าง และมีอุปนิสัยอย่างไร ให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น และช่วยกันสรุปว่า พฤติกรรมตัวละครใดน่าจะนำมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมไทย

และตัวละครใดที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ที่จะนำมา เป็นแบบอย่างพร้อมทั้งบอกเหตุผลประกอบ

ขั้นสรุป

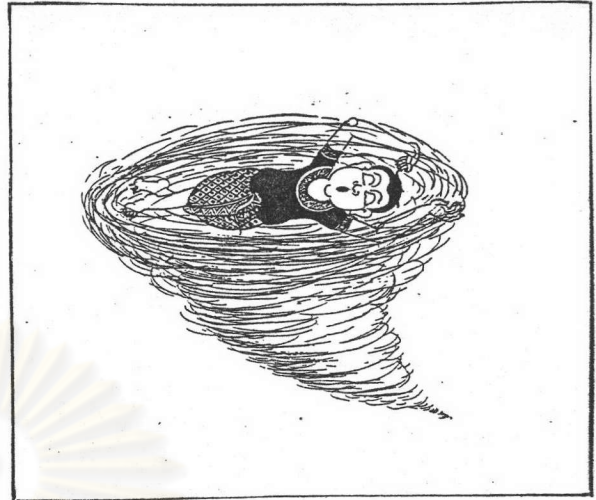
1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่อง และครูนำคำตอบที่ถูกต้อง เขียนสรุปเป็นข้อ ๆ ไว้บนกระดาน โดยให้นักเรียนจดบันทึกไว้ในสมุดของแต่ละคน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย บางคำถามครูเป็นผู้ตอบ บางคำถามมอบหมายให้นักเรียน ในชั้นเรียนเป็นผู้ตอบ
3. ให้นักเรียนทุกคนเขียนเรียบเรียงเนื้อเรื่องพญาสีเส้า โดยใช้สำนวนของตนเอง พร้อมทั้งบอกความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และยกข้อความที่แสดงถึงความเชื่อนั้น ๆ มาประกอบด้วย
4. ให้นักเรียนรวบรวมนิทานพื้นบ้าน ในท้องถิ่นของตน โดยออกสัมภาษณ์บุคคลที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ใช้การอัดเทปบันทึกเสียง แล้วถอดเทปจดบันทึกตามคำบอกเล่า หรือจากเอกสารที่พบ พร้อมทั้งบอกที่มา กลุ่มละไม่น้อยกว่า 2 เรื่อง (ใช้กลุ่มเดียวกับที่แสดงบทบาทสมมติ) เพื่อนำมาเสนอในชั้นเรียนคราวต่อไป

สื่อการสอน

1. เอกสารนิทานพื้นบ้าน เรื่อง พญาสีเส้า
2. ภาพวาดจากเหตุการณ์ในเนื้อเรื่อง 6 ภาพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามในชั้นเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
3. ตรวจสอบผลงานที่ครูมอบหมายให้เป็นรายบุคคล
4. สังเกตจากผลงานของแต่ละกลุ่ม

แผนการสอนเรื่อง สุริยคราส จันทรคราส

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องได้
2. วิเคราะห์เนื้อหาניתานพื้นบ้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ได้
3. บอกข้อคิดที่ได้จากเนื้อเรื่องได้

เนื้อหา

ניתานชีวิต เนื้อเรื่องมีขนาดค่อนข้างยาว บ่งบอกสถานที่อย่างชัดเจน โครงเรื่องจะเป็นการต่อสู้ และการครองรักกันของพระเอกนางเอก

เนื้อเรื่องย่อ

ตา ยาย ครอบครัวหนึ่ง มีลูก 2 คน ชื่อสุริยคราส คนพี่ และจันทรคราส คนน้อง ครอบครัวนี้มีฐานะยากจน ตายายจึงพาลูกออกจากบ้านไป ทำให้เด็กทั้ง 2 คนไม่มีข้าวกิน จึงเดินทางออกจากบ้านเที่ยวขอข้าวชาวบ้านที่ใกล้เคียงกินพอประทังชีวิต วันหนึ่ง ในขณะที่เด็กทั้ง 2 นั่งพักอยู่ใต้ต้นไม้ ได้ยินเสียงงูกับฟังพอนกัดกัน และสังเกตเห็นว่าเมื่องูเห่าตาย ฟังพอนจะวิ่งเข้าไปในถ้ำกัดเอาต้นยามาเคี้ยวแล้วพ่นไปที่งูเห่า งูเห่าก็ฟื้นขึ้นมาดังเดิม เมื่อฟังพอนตาย งูเห่าก็ทำเช่นเดียวกัน ฟังพอนกับฟันคินชีพ ฟันองทั้ง 2 คนเข้าไปในถ้ำพบต้นยาจึงถอนมาทั้งกอ และออกเดินทางต่อไป ในระหว่างทางก็ได้ใช้ต้นยาที่มีอยู่ชุบชีวิตอิกาเมียยักษ์ และพระราชธิดาของกษัตริย์ที่ถูกงูกัด เมื่อพระราชธิดาฟื้นขึ้นมา กษัตริย์จึงให้แต่งงานกับสุริยคราส และครองนครต่อไป เมื่อทั้งสุริยคราสและจันทรคราสมีความเป็นอยู่ที่ดีได้คิดถึงพ่อแม่ และกลับไปรับมาอยู่ด้วย ส่วนชาวบ้านที่เคยให้ข้าว 2 คนพี่น้องกินตอนที่ออกจาก

บ้าน สุริยคราสก็ตอบแทนด้วยการให้เงินสำหรับใช้จ่าย

เนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นถึง

1. ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการตาย ได้แก่ การเก็บศพ และการไว้ทุกข์
2. ค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนา ได้แก่ ความกตัญญูตเวที ความเมตตาการุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละ
3. ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือภูตผี เทวดา ได้แก่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองคน และสถานที่
4. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ การหาของป่า ล่าสัตว์ และการค้าขาย และวิถีชีวิตด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

บุคคลควรกตัญญูตเวทีต่อผู้ที่มีพระคุณ คนที่รู้จักบุญคุณของผู้หนึ่งจะทำให้มีชีวิตที่เจริญรุ่งเรือง

กิจกรรม

ขั้นนำ

ครูนำสนทนาเกี่ยวกับความรู้ทั่ว ๆ ไปของนิทานพื้นบ้าน และอธิบายลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานชีวิตให้นักเรียนฟัง และแจ้งให้นักเรียนทราบว่านิทานชีวิตที่จะเรียนในวันนี้ ชื่อเรื่องสุริยคราส จันทรคราส

ขั้นสอน

1. ครูแจกเนื้อเพลงที่แต่งขึ้นให้นักเรียนคนละ 1 ชุด โดยเนื้อร้องครอบคลุม

เนื้อหาของนิทานชีวิตเรื่อง สุริยคราส จันทรคราส ให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงในใจ 1 เที้ยว เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด เนื้อเพลงนี้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงที่ 1 และ 3 เป็นทำนองเดียวกันคือ ทำนอง จีนจ่ายหย่อ ส่วนช่วงที่ 2 เป็นทำนองอควลีลา

2. ครูร้องเพลงช่วงที่ 1 ให้นักเรียนฟัง 1 เที้ยว แล้วให้นักเรียนฝึกร้องพร้อมกับครูอีก 1 เที้ยว
3. ครูถามคำถามจากเนื้อเพลงช่วงที่ 1 แล้วให้นักเรียนตอบเป็นการทบทวน
4. ครูร้องเพลงช่วงที่ 2 ให้นักเรียนฟัง 1 เที้ยว แล้วให้นักเรียนฝึกร้องพร้อมกับครูอีก 1 เที้ยว
5. จากเนื้อเรื่องช่วงที่ 2 ให้นักเรียนคิดตั้งคำถาม พร้อมหาคำตอบไว้ในใจคนละ 1 ข้อ ครูสุ่มเรียกนักเรียนทีละคนเพื่ออ่านคำถามของตน แล้วให้นักเรียนในชั้นช่วยกันตอบ
6. ครูและนักเรียนร้องเพลงช่วงที่ 3 ร่วมกัน จนกระทั่งจบเพลงให้นักเรียนช่วยกันสรุปว่า จากเนื้อเรื่องนักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง ส่งตัวแทนออกมาเขียนสรุปเป็นข้อ ๆ บนกระดาน
7. ครูกล่าวว่า จากเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมทั้งให้ความรู้รายละเอียดในแต่ละหัวข้อ และวิเคราะห์เนื้อหาให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง
8. ครูแจกเอกสารเนื้อเรื่องสุริยคราส จันทรคราส ให้นักเรียนคนละ 1 ชุด แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มเท่า ๆ กัน ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มละ 1 ด้าน ดังนี้
  - กลุ่มที่ 1 วิเคราะห์ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี
  - กลุ่มที่ 2 วิเคราะห์ด้านค่านิยม
  - กลุ่มที่ 3 วิเคราะห์ด้านความเชื่อ
  - กลุ่มที่ 4 วิเคราะห์ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่
 พร้อมทั้งยกข้อความในเนื้อเรื่อง ประกอบการวิเคราะห์แต่ละด้านด้วย

ขั้นสรุป

1. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมากลุ่มละ 1 คน เพื่อรายงานการวิเคราะห์เนื้อหาตามที่แต่ละกลุ่มได้รับ
2. ครูพูดสรุปเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน จากการวิเคราะห์เนื้อเรื่องอีกครั้ง เป็นการทบทวน และให้นักเรียนแต่ละคนจดบันทึกไว้ในสมุดของตน
3. ให้นักเรียนทั้งชั้นร้องเพลงเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง พร้อมกันอีกครั้ง

สื่อการสอน

1. เอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่อง สุริยคราส จันทรคราส
2. เพลงประกอบการสอนเรื่อง สุริยคราส จันทรคราส มีเนื้อเพลงดังนี้

เพลงสุริยคราส จันทรคราส

ช่วงที่ 1 ทำนองจีนจ่ายหย่อ

มาสูขสรายุฟังนิทานพื้นบ้านไทย	ข้อคิดข้อคิดเตือนใจ
สอนฤทัยเรื่องกตัญญู	
เรื่องมีอยู่ว่าสองยายตานั่นยากจน	มีบุตรชายมีบุตรชายสองคน
ทุกข์ทนมรมา	
ชื่อสุริยคราส จันทรคราสกุมาร	พ่อแม่ไม่เลี้ยงแล้วหนา
หนีมาน่าสงสาร	
โซคยังพอมีชาวบ้านดีให้อาหาร	แต่เสือกไล่ไปให้พันเรือนชาน
ได้อาหารไม่มีที่นอน	
เดินดั้นด้นไปด้วยน้ำใจแสนอาทร	พ่อจ๋าแม่จ๋า ลูกอาทร
จะกินจะนอนห่วงพ่อแม่ตน	
ความกตัญญูอยากเลี้ยงดูพ่อแม่ล้น	เทวดาเทวดาจึงดล
แปลงตนให้เป็นนางพอน	

และแปลง เป็นงูมาต่อสู้อีก	ไอ้เจ้างู ไอ้เจ้างูม้วยมรณ
เจ้าฟงพอน เข้าไปในถ้ำ	
เคี้ยวหญ้ามาพ่นฝุ่นตลบโจนขยำ	เด็กทั้งสองสงสัยเหลือล้า
เหตุใดทำให้งูพิษได้	
งูกัดฟงพอนจนม้วยมรณนี้ไฉน	งูก็เลื้อยเข้าถ้ำเดิมไป
เคี้ยวหญ้าพ่นมาแล้วพ่น	
ไล่สัตว์ทั้งสองคิดตริตรวงมิอาจฝัน	อยากรู้เหตุใดจึงพ่น
เข้าไปกลืนไปกินอะไร	
เข้าถ้ำมองหาพบกอกหญ้ากอกหนึ่งไซ้	รีบถอนรีบถอนเร็วไว
เอ้าเอาไปเสียทั้งกอก	

(ช่วงที่ 2) ทำนองอัศวลีลา

เดิน เดิน เร็วไว	พบเห็นอะไรรอดวายเป็นช่วย
พบเจ้ากาชีนม้วย	ก็ซุบเจ้าด้วยกลับพ่นคืนได้
เจ้าก่า ก่า ก่า ก่า ก่า กักตัญญู	เลี้ยงดูเพื่อให้ทั้งคู่ได้สุขสดใส
ดูชิวโมยอะไร	ก็เน้อสัตว์โง่มาให้เจ้ากิน
ยักษ์ ยักษ์ ยักษ์ เคื่องแค้นยิ่งนัก เจ้ากาบ่าบิ่น	
มาช โมยของกิน จับมาทั้งสิ้น พิน้องสองคน	
ซังก่อน ซังก่อน ซังก่อน เจ้ากุมารา	
ยักษ์พาเจ้าไปซังไว้ ก็ไปซุกซน	
พบศพยักษ์เมีย 1 ตน จึงซุบซิปซนมาให้พินขึ้นมา	
ยักษ์ ยักษ์ ยักษ์ ดีใจยิ่งนัก สู้ตรึงพินได้	
จึงรู้คุณทันใด จึงปล่อยเข้าไปในเมืองของคน	
ข้าหน้อย ข้าหน้อย ข้าหน้อย เจ้ากุมารา	
ชะตาจะได้ยิ่งใหญ่ในสภนธ์	

ซูบซีฟเจ้าหญิงสวอยลัน ราววัลแต่ตน สุริยคราสไฉ

(ช่วงที่ 3) ทำนองเงินจ่ายหย่อ

มาสุชสรายุฟงนิทานพื้นบ้านไทย	ซ้อคิดซ้อคิดเต๋อนใจ
สอนฤทัย เรื่องกตัญญู	
ได้ครองนครพร้อมบังอรงามเลิศทรู	จิตยังคิดจิตยังคิดกตัญญู
ผู้เอ็นดูทุก ๆ คน	
ไปหาพ่อแม่ท่านนั้นแก่และจน	มิสามารถจตุลุกตน
คิดว่าคนมาช่วยด้วยใจ	
สุริยคราส จันทรคราส จิตผ่องใส	ตอบแทนพระคุณด้วยใจ
ทั้งผู้ให้อาหารการกิน	
เรามาบัดนี้สุขฤดีมีทรัพย์สิ้น	เป็นถึง เป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน
ทดแทนสิ้นผู้มีพระคุณ	
ขอจตุจำไว้หากผู้ใดได้เกื้อหนุน	จงตอบแทนตอบแทนพระคุณ
ที่การุณย์เจริญรุ่งเรือง	

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามในชั้นเรียน
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตจากความสนใจในบทเรียน
4. สังเกตจากการออกมารายงานหน้าชั้น ของแต่ละกลุ่ม

แผนการสอนเรื่อง เจ้าชื้อกับเจ้าโง่

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. วาดภาพจากเนื้อเรื่องได้
2. เล่าเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ได้
3. ตอบคำถามจากเนื้อเรื่องได้
4. บอกคุณธรรมที่ปรากฏในเนื้อเรื่องที่อ่านได้
5. ได้วาที่ตามยุติที่สอดคล้องกับเรื่องได้

เนื้อหา

นิทานพื้นบ้านประเภทตำนานและเทพปกรณัม เนื้อเรื่องจะประกอบด้วยอนุภาคว่าด้วยต้นกำเนิดของจักรวาล โลก มนุษย์ สัตว์ สิ่งของกับว่าด้วยโครงสร้างความสัมพันธ์และกฎเกณฑ์ ตลอดจนคุณและโทษของพฤติกรรมต่าง ๆ

เนื้อเรื่องย่อ

เจ้าชื้อกับเจ้าโง่เป็นเพื่อนเด็กวัดมาด้วยกัน เมื่อโตขึ้นได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพเจ้าชื้อเป็นคนที่ยันและซื่อสัตย์ จึงได้แต่งงานกับลูกเศรษฐี เมื่อเจ้าโง่รู้ข่าวจึงมาเยี่ยมและชวนเจ้าชื้อเดินเรือออกทะเลด้วยกัน ในขณะที่อยู่บนเรือนั้นเจ้าโง่พยายามจะฆ่าเจ้าชื้อให้ตาย โดยการควักลูกตาของเจ้าชื้อและถีบตทะเลไป เจ้าชื้อพยายามว่ายน้ำช่วยตัวเองไปขึ้นเกาะแห่งหนึ่ง และเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฤๅษีที่อาศัยบนเกาะนั้นฟัง ฤๅษีเกิดความสงสารชুবดวงตาให้เจ้าชื้อมองเห็นดังเดิม เมื่อเจ้าชื้อกราบลาฤๅษีเพื่อกลับไปบ้านของตน ฤๅษีได้ให้พิททองบรรทุกเรือไปจนเต็ม เมื่อถึงบ้านพิททองกลายเป็นทองคำ ทำให้เจ้าชื้อมีฐานะร่ำรวยขึ้น เจ้าโง่เมื่อรู้ข่าวก็กลับมาพบเจ้าชื้ออีก และชวนออกเรือด้วยกัน เจ้าชื้อด้วย

ความที่ตามใจเพื่อน จึงยอมตามเจ้าโง่งไป ในขณะที่อยู่บนเรือเจ้าโง่งขอร้องให้เจ้าชื้อควักลูกตาของตนและถีบตนตกทะเล เหมือนกันที่ตนเคยทำกับเจ้าชื้อไว้ เพื่อหวังจะพบเหตุการณ์เดียวกับเจ้าชื้อ เมื่อเจ้าโง่งว่ายน้ำไปขึ้นเกาะที่ฤษีอาศัยอยู่ ด้วยความที่มีจิตใจไม่บริสุทธ์ และใช้คำพูดไม่สุภาพ สุนัขของฤษีจึงกัดเจ้าโง่งเสียชีวิตลง

คุณธรรมที่ปรากฏในเรื่อง

1. ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจาใจ
2. ความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูติดแถบประโยคสำนวนสุภาษิตไทย "ชื้อกินไม่หมด คดกินไม่นาน" ไว้บนกระดาน ให้นักเรียนบอกความหมาย หลังจากนั้นครูติดแถบประโยคความหมายที่ถูกต้องบนกระดาน
2. บอกให้นักเรียนทราบว่า นิทานพื้นบ้านที่จะเรียนในวันนี้ เป็นเรื่องที่ตรงกับสำนวนสุภาษิตที่กล่าวไว้ข้างต้น เรื่องนี้มีชื่อว่า "เจ้าชื้อกับเจ้าโง่ง" เป็นนิทานพื้นบ้านประเภทตำนานและเทพปกรณัม

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน พร้อมกับแจกเนื้อเรื่องให้นักเรียนทุกคน คนละ 1 ชุด อ่านในใจเพื่อเก็บใจความสำคัญ ใช้เวลาประมาณ 10-12 นาที
2. ครูแจก กระดาษวาดเขียนและใบงาน อย่างละ 1 แผ่น ให้แต่ละกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนช่วยกันวาดภาพตามข้อความที่บอกไว้ในใบงานที่แต่ละกลุ่มได้รับพร้อมกับระบายสีให้สวยงาม ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
3. ครูนำภาพวาดที่เตรียมมาเป็นภาพเจ้าชื้อกับเจ้าโง่ง ขึ้นติดไว้บนกระดาน

เป็นภาพที่ 1 แล้วนำภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่มอีก 5 ภาพ ติดเรียงลำดับต่อจากภาพของครูรวมเป็น 6 ภาพ

4. ให้แต่ละกลุ่มดูภาพ แล้วช่วยกันเขียนคำบรรยายแต่ละภาพลงในกระดาษเปล่า ตามลำดับเนื้อเรื่อง โดย กลุ่มที่ 5 บรรยายภาพที่ 1
 กลุ่มที่ 4 บรรยายภาพที่ 2
 กลุ่มที่ 3 บรรยายภาพที่ 3
 กลุ่มที่ 2 บรรยายภาพที่ 4
 กลุ่มที่ 1 บรรยายภาพที่ 5
5. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมา 1 คน เพื่ออ่านบรรยายภาพ ตามที่เขียนไว้ เริ่มจากภาพที่ 1-5
6. ในภาพที่ 6 ครูเรียกนักเรียน 1 คน เพื่อบรรยายภาพซึ่งเป็นตอนจบเรื่อง
7. ครูให้นักเรียนแต่ละคนตั้งคำถาม พร้อมหาคำตอบที่ถูกต้อง คนละ 1 ข้อ แล้วให้นักเรียนแต่ละคนถามคำถามของตน กับเพื่อนในชั้นเรียนคนใดก็ได้ ผลัดกันถามตอบ ประมาณ 10 ข้อ แต่ละคำถามให้นักเรียนแต่ละคนจดลงในสมุดแบบฝึกหัดของตน พร้อมทั้งเขียนตอบคำถามเหล่านั้นด้วย

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันบอกคุณธรรมที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และครูนำคำตอบที่ถูกต้อง เขียนสรุปไว้บนกระดาน
2. ให้นักเรียนบอกถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทตำนานและเทพปกรณัม โดยสังเกตจากเนื้อเรื่อง
3. ให้นักเรียนเสนอญาติที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และจัดทีมฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน เพื่อโต้เถียง
4. ให้นักเรียนนำภาพเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง พร้อมคำบรรยายทั้ง 6 ภาพ ติดแสดงไว้ที่ป้ายนิเทศ ในห้องเรียน

สื่อการสอน

1. แถบประโยคสำนวนสุภาษิตไทย "ชื้อกินไม่หมด คตกินไม่นาน" พร้อม
ความหมาย
2. เอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่อง เจ้าชื้อกับเจ้าโงง
3. ใบงาน 5 ข้อความ เพื่อให้นักเรียนวาดภาพตามข้อความที่ได้ ได้แก่
  - เมื่อเจ้าโงงรู้ว่าเจ้าชื้อแต่งงานกับลูกสาวเศรษฐี คิดอิจฉาจึงชวน
เจ้าชื้อออกเดินเรือด้วยกัน
  - ในขณะที่เดินเรือเจ้าโงงให้เจ้าชื้อ เอาลูกตาทั้ง 2 ข้างแลกกับข้าว
แล้วถือเจ้าชื้อตกทะเลไป
  - เจ้าชื้อไปอาศัยกับฤๅษี และชื้อลูกตาทั้งสองข้างให้ก่อนกลับบ้านฤๅษี
ได้ให้ฟักทองใส่เรือไว้จนเต็มลำ
  - เจ้าชื้อกลับบ้านพบภรรยา เล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง ฟักทองที่นำมาได้
กลายเป็นทองคำ
  - เจ้าโงงมาหาเจ้าชื้อ ชวนออกทะเลอีก แล้วให้เจ้าชื้อควักลูกตา
ของตน และให้ถือตนตกทะเล เมื่อขึ้นไปพบฤๅษีบนเกาะ เจ้าโงงถูกสุนัขของฤๅษีกัดตาย
4. ภาพวาดรูปเจ้าชื้อกับเจ้าโงง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการทำกิจกรรมในชั้นเรียน
3. สังเกตจากการได้วาที่ที่จัดขึ้นหลังจากเรียนเนื้อเรื่องจบแล้ว

แผนการสอนเรื่อง นกอินทรี ช้างเผือก กับนกไก้

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. สรุปเนื้อหาสาระสำคัญของเนื้อเรื่องที่เรียนได้
2. บอกค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนาที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
3. บอกความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
4. บอกลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานสัตว์ได้
5. ทำหนังสือนิทานโดยวาดภาพการ์ตูนประกอบคำบรรยาย และมีบทสนทนาจาก

เนื้อเรื่องได้

เนื้อหา

นิทานสัตว์ เป็นนิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอกของเรื่อง จะเล่าพฤติกรรมของสัตว์เป็นเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตมนุษย์ เพื่อให้คิดสอนใจ

เนื้อเรื่องย่อ

นกอินทรีได้ฝันไปว่า ได้กินหัวใจของพญาช้างเผือก จึงนำความฝันของตนไปบอกพระอินทร์ พระอินทร์จึงเรียกช้างเผือกมาเพื่อรับทราบ เพราะในสมัยนั้นมีความเชื่อกันว่า ฝันอย่างไรจะต้องเป็นอย่างนั้น ช้างเผือกได้แต่เศร้าโศกเสียใจ และขอผิดเวลาไป 3 วัน เมื่อนกไก้มาพบช้างเผือกเกิดความสงสาร จึงคิดอุบายเพื่อแก้ปัญหาให้ช้างเผือก เมื่อถึงกำหนดวันที่ช้างเผือกจะต้องไปให้นกอินทรีกินหัวใจ นกไก้ได้ติดตามไปด้วย และทำท่าหลับ พระอินทร์เห็นเข้าจึงถามว่า เจ้ามาทำไม นกไก้ตอบว่า เมื่อสักครูได้หลับฝันไปว่า ได้นอนกับเมีย พระอินทร์ พระอินทร์จึงบอกว่าความฝันนั้นไม่ใช่สิ่งที่แน่นอน นกไก้จึงย้อนกลับว่า ดังนั้น ช้างเผือกก็ไม่จำเป็นต้องให้นกอินทรีกินหัวใจเช่นกัน

ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมทางศาสนา ที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งกาย วาจา ใจ
2. มีความเมตตากรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฝัน

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำนักเรียนทั้งชั้นออกไปเรียนที่ใต้ต้นไม้ ภายในบริเวณโรงเรียน
2. นำภาพนกอินทรี ช้าง และนกไก่ แสดงให้นักเรียนดูทีละภาพ และบอกให้นักเรียนทราบว่า สัตว์เหล่านี้เป็นตัวละครของนิทานพื้นบ้าน ประเภทนิทานสัตว์ เรื่องที่จะเรียนในวันนี้
3. ครูนำสนทนาร่วมกับนักเรียน ถึงธรรมชาติของช้าง นกอินทรี นกไก่ และนกอื่น ๆ ตามที่นักเรียนรู้จัก

ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนช่วยกันคาดเดาว่า นิทานพื้นบ้านประเภทนิทานสัตว์ เนื้อเรื่องควรจะมีลักษณะใด
2. ครูเล่านิทานเรื่อง นกอินทรี ช้างเผือก กับนกไก่ ให้นักเรียนฟัง โดยแสดงภาพตัวละครประกอบการเล่า
3. เมื่อนักเรียนฟังนิทานจบ แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม เท่า ๆ กัน ครูแจกเอกสารนิทานเรื่องนกอินทรี ช้างเผือกกับนกไก่ ให้นักเรียนทุกคน แล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันพิจารณาว่า จากเนื้อเรื่องพบค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมทางศาสนาและความเชื่อด้านใดบ้าง พร้อมทั้งยกตัวอย่างข้อความในเนื้อเรื่องประกอบคุณธรรมนั้น ๆ ด้วย แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบใส่กระดาษ ให้เวลาในการทำกิจกรรมนี้ประมาณ 10-12 นาที

4. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลให้เพื่อน ๆ ฟัง
5. กำหนดนักเรียนในชั้นให้เป็นตัวละครในเรื่อง คือ นกอินทรี ช้างเผือก นกโก๋ และพระอินทร์ ชักซ้อมบทบาทเพื่อแสดงสรุปเนื้อเรื่องอีกครั้ง โดยใช้ฉากคือธรรมชาติ ใต้ต้นไม้ที่นักเรียนนั่งเรียน

ขั้นสรุป

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม พูดคุย ถึงเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว
2. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานสัตว์ หลังจากที่ได้เรียนเนื้อเรื่องไปแล้ว
3. ครูแจกสมุดวาดเขียนเล่มเล็ก กลุ่มละ 1 เล่ม (ใช้กลุ่มเดียวกับกิจกรรมขั้นสอนในข้อ 3) ให้แต่ละกลุ่มเขียนเนื้อเรื่อง บทสนทนาของตัวละครตามเนื้อเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว พร้อมทั้งวาดภาพการ์ตูนประกอบโดยระบายสีอย่างสวยงาม ลงในสมุดวาดเขียนที่ครูแจกให้ แล้วนำมาส่งในชั่วโมงหน้า

สื่อการสอน

1. ภาพช้าง นกอินทรี นกโก๋ และนกอื่น ๆ
2. เอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่อง นกอินทรี ช้างเผือก กับนกโก๋

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั่วโมงเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม และการซักถามข้อสงสัย
3. ตรวจหนังสือนิทานที่แต่ละกลุ่มทำมาส่ง

แผนการสอนเรื่อง อาจารย์ทอง

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. เขียนสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของเนื้อเรื่องได้
2. บอกลักษณะนิสัยของตัวละครเอกจากเรื่องได้
3. บอกความเชื่อที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
4. บอกอาชีพที่ปรากฏในเนื้อเรื่องได้
5. แสดงละครวิทยุจากเรื่องที่ได้

เนื้อหา

นิทานพื้นบ้านประเภทนิทานมุขตลก คือ นิทานที่มีตัวละครเป็นบุคคลทุกประเภท โคร่งเรื่องเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งที่ผู้ฟังมองด้วยอารมณ์ขัน ไม่ถือโทษ

อาจารย์ทองเป็นพระที่ไม่อยู่ในระเบียบวินัยของสงฆ์ ชาวบ้านจึงไม่เลื่อมใสศรัทธา ในแต่ละวันจึงไม่มีใครนำอาหารมาใส่บาตร อาจารย์ทองจึงคบคิดกับลูกศิษย์ให้ไปลักขโมย โถของชาวบ้านไปฝังไว้ในคูน้ำ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีเครื่องมือทำมาหากิน ลูกศิษย์ของอาจารย์ทองจึงป่าวประกาศว่า อาจารย์ทองดูหมิ่นได้แม่นยำมาก ชาวบ้านจึงเชื่อพากันไปหาอาจารย์ทองให้ดูว่าโถที่หายไปอยู่ที่ไหน อาจารย์จึงบอกที่ที่ตนให้ลูกศิษย์เอาโถไปซ่อน ชาวบ้านจึงนับถือ นำอาหารมาถวายอย่างมากมาทุกวัน วันหนึ่งเงินในท้องพระคลังหาย ลูกศิษย์ของอาจารย์ทองจึงได้นำความไปบอกพระราชาว่า อาจารย์ทองสามารถที่จะทำนายได้ว่าเงินอยู่ที่ไหน ใครเอาไป เมื่ออาจารย์ทองถูกนำตัวเรียกเข้าวัง อาจารย์ทองจึงอุทานด้วยความตกใจว่า "ตายแน่ละมึงโธ่ทอง" ซึ่งทำให้พระยาทอง ผู้ที่ลักเงินในท้องพระคลังไปตกใจเช่นกันว่า อาจารย์ทองรู้ได้อย่างไรว่าตนเป็นคนขโมยไป จึงสารภาพเรื่องทั้งหมดกับอาจารย์ทอง ทำให้อาจารย์ทองสามารถรู้ที่ซ่อนเงิน และบอกแก่

พระราชาก็ถูกต้อง ต่อมาได้มีพม่าเข้ามาทำศึกด้วย พระเจ้าแผ่นดินจึงให้อาจารย์ทองช่วยต่อสู้กับข้าศึก อาจารย์ทองทำใจดีสู้เสือ ซี่มามาเพื่อออกไปต่อสู้ ด้วยความที่ซี้ไม่เป็นและความกลัว ทำให้ตัวห้อยอยู่ใต้ท้องม้าซาหัง 2 อยู่บนหลังม้า พม่าเห็นจึงเกิดความกลัว และถอยทัพกลับไป

ลักษณะนิสัยของตัวละครเอก

อาจารย์ทองเป็นพระที่ไม่อยู่ในระเบียบวินัยของสงฆ์ ใช้สติปัญญา ไหวพริบของตนแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ การทำนายดวงชะตา

อาชีพที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ การทำไร่ ทำนา และรับราชการ

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเสนอว่านักเรียนคนใดเคยฟังนิทานพื้นบ้าน ของท้องถิ่นตนบ้าง และเรื่องนั้นชื่ออะไร หลังจากนั้นครูเรียกนักเรียนคนที่เคยฟังนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นตนออกมาเล่าหน้าชั้นเป็นรายบุคคล เป็นตัวอย่างประมาณ 1-2 คน
2. ครูกล่าวนำว่า "นิทานพื้นบ้านของจังหวัดแถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกนั้นนอกจากจะมีเนื้อหาที่ให้ความรู้แล้ว ยังมีนิทานพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่นิยมเล่าสู่กันฟังในท้องถิ่นนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องสั้น ๆ ตอนเดียวจบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงใจแก่ผู้ฟัง ซึ่งได้แก่ นิทานมุขตลก และเรื่องที่จะเรียนในวันนี้ คือ เรื่องอาจารย์ทอง"

ขั้นสอน

1. ครูเกริ่นเนื้อเรื่อง เริ่มต้นให้นักเรียนฟังว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระภิกษุรูปหนึ่ง ที่ใช้สติปัญญาของตนแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ส่วนเนื้อเรื่องจะเป็นอย่างไรนั้นให้นักเรียนทุกคนติดตามอ่านจากเนื้อเรื่องที่ครูแจกให้
2. ในขณะที่อ่านเนื้อเรื่อง ให้นักเรียนพิจารณาเนื้อเรื่องด้วยว่า สะท้อนให้

เห็นเกี่ยวกับความเชื่อใดบ้าง และมีอาชีพอะไรที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ชัดเส้นได้กำกับไว้

3. เมื่ออ่านเนื้อเรื่องจบ ให้นักเรียนเก็บเนื้อเรื่องที่ครูแจกให้ แล้วให้แต่ละคนเขียนสรุปเนื้อเรื่องนิทานที่ได้อ่าน ในสมุดของแต่ละคน ให้เวลาประมาณ 30 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันตอบปากเปล่าถึงความเชื่อ และอาชีพ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง และครูสรุปให้ฟังอีกครั้ง
5. ให้นักเรียนวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครเอก คือ อาจารย์ทอง ว่าเป็นอย่างไร นักเรียนชอบตัวละครนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
6. สุ่มเรียกนักเรียนประมาณ 4-5 คน อ่านแสดงความคิดเห็นของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง
7. จากเรื่องนี้ครูให้นักเรียนทำเป็นบทละครวิทยุและบันทึกเสียงลงในแถบบันทึกเสียง เป็นงานกลุ่ม ครูเปิดแถบบันทึกเสียงตัวอย่างบทละครวิทยุเรื่องอื่น ให้นักเรียนฟัง และให้สังเกตขั้นตอนการนำเสนอเรื่อง การใช้เสียงแสดงอารมณ์ของตัวละคร ดนตรีหรือเสียงอุปกรณ์อื่นที่ประกอบเรื่อง โดยเปิดแถบบันทึกเสียงให้ฟังเป็นตัวอย่าง 2 ครั้ง
8. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มเท่า ๆ กัน แต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนเนื้อเรื่อง อาจารย์ทองเป็นบทสนทนาของตัวละครในเรื่อง และช่วยกันคิดว่า ควรมีอุปกรณ์ใดที่ใช้ทำเสียงประกอบบทละคร ให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ ใช้เวลาปรึกษากันในช่วงเวลาเรียน

ขั้นสรุป

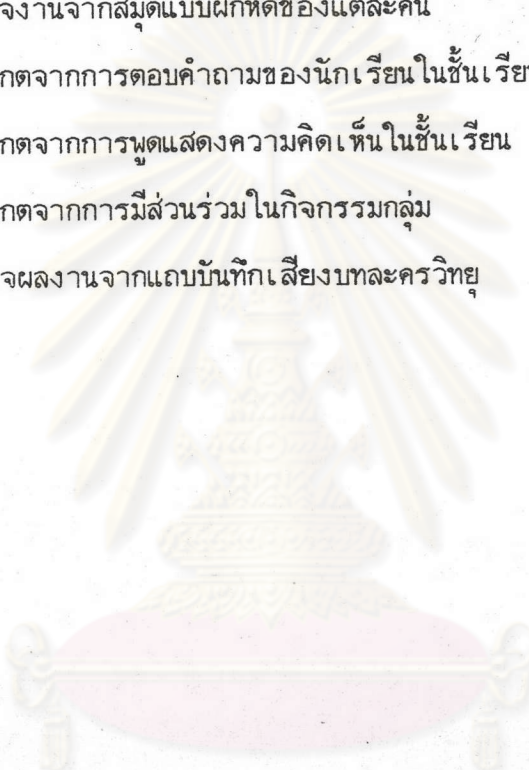
1. กลุ่มใดเขียนบทละครวิทยุเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาส่งครูตรวจดูความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง
2. กลุ่มที่ครูตรวจพิจารณาแก้ไขแล้ว ให้ข้อมอ่านบทของตัวละครแต่ละตัวก่อน ที่นักเรียนจะบันทึกเสียงลงในแถบบันทึกเสียง (การบันทึกเสียง ให้นักเรียนหาเวลาและสถานที่นอกเวลาเรียนตามสะดวกของแต่ละกลุ่ม)

สื่อการสอน

1. เอกสารนิทานพื้นบ้านเรื่อง อาจารย์ทอง
2. วิทยุเทป
3. แถบบันทึกเสียงบทละครวิทยุ

การประเมินผล

1. ตรวจงานจากสมุดแบบฝึกหัดของแต่ละคน
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียนในชั้นเรียน
3. สังเกตจากการพูดแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน
4. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
5. ตรวจผลงานจากแถบบันทึกเสียงบทละครวิทยุ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนเรื่อง เชาวง-เขาชะเมา

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์ เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. ตอบคำถามจากเนื้อเรื่องได้
2. บอกข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้
3. แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานเรื่องที่เรียนได้
4. แสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่องที่แต่งเป็นกลอนสุภาพได้
5. เปรียบเทียบลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทนิทานประจำถิ่น กับประเภทนิทาน

อธิบายเหตุได้

เนื้อหา

นิทานอธิบายเหตุ จะมีลักษณะตอบคำถามว่าทำไม เพื่ออธิบายความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ

เนื้อเรื่องย่อ

มีควายป่าสองฝูง อาศัยอยู่ในทุ่งกว้างแห่งหนึ่ง ฝูงหนึ่งมีจ่าฝูงชื่อวง อีกฝูงหนึ่งมีจ่าฝูงชื่อเมา ทั้งสองเป็นเพื่อนรักกันมาก ต่อมาทุ่งที่อาศัยอยู่เกิดแห้งแล้ง ควายป่าทั้งสองฝูง เกิดการต่อสู้เพื่อแย่งอาหารกัน ในที่สุดจึงตัดสินใจด้วยการให้จ่าฝูงคือ ทั้งเมา และวง ต่อกันตัวต่อตัว ฝ่ายใดแน่จะต้องอพยพไปหาอาหารที่อื่น ทั้งสองต่อสู้กันจนได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต เขาของวงและเมา หลุดกระเด็นตกเคียงคู่กัน กลายเป็นภูเขาสูง ส่วนทุ่งที่ควายหากิน เรียกว่าทุ่งควายกิน ควายทั้งสองฝูงเศร้าเสียใจมากที่จ่าฝูงตาย จึงกลับมาเป็นมิตรกันดังเดิม

ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

กลุ่มชนใดที่แตกความสามัคคี จะทำให้เกิดความไม่สงบสุขในกลุ่มชนนั้น

กิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท โดยนำแถบประโยคประเภทของนิทานพื้นบ้านติดไว้บนกระดานทางด้านซ้ายมือ และแถบประโยคบอกลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ติดไว้ทางด้านขวามือ โดยสลับข้อความกัน แล้วให้นักเรียนออกมาทีละคนเพื่อจับคู่ ชื่อประเภทให้ตรงกับลักษณะของนิทานพื้นบ้านนั้น ๆ

2. ครูบอกนักเรียนว่า "นิทานพื้นบ้านเรื่องที่จะเรียนในวันนี้ เป็นนิทานอธิบายเหตุเรื่องเขาวง-เขาชะเมา และให้นักเรียนคาดเดาว่า นิทานประเภทนี้ควรมีลักษณะอย่างไร"

ขั้นสอน

1. ครูอธิบายลักษณะของนิทานพื้นบ้านประเภทอธิบายเหตุ พร้อมติดแถบประโยคชื่อประเภท และคำอธิบายลักษณะไว้บนกระดาน

2. แจกเอกสารเนื้อเรื่อง เขาวง-เขาชะเมา ให้นักเรียนทุกคนอ่านในใจ ให้เวลาอ่าน 7-10 นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มชาย-หญิง ให้แต่ละฝ่ายส่งตัวแทนออกมา 1 คน เริ่มจากฝ่ายหญิงจับสลากคำถาม แล้วอ่านคำถามนั้นให้ฝ่ายชายตอบ ถ้าตอบถูกต้อง 1 คะแนน ตอบผิดไม่ได้คะแนน หลังจากนั้นให้ฝ่ายชายจับสลากคำถามแล้วเรียกฝ่ายหญิง 1 คน ตอบคำถามที่ฝ่ายชายถามบ้าง สลับกันจนกระทั่งครบ 10 คำถาม ฝ่ายใดได้คะแนนมากเป็นฝ่ายชนะ และฝ่ายชนะสามารถกำหนดให้ฝ่ายแพ้ทำอะไรก็ได้ที่สร้างความสนุกสนาน เช่น ใต้เตียง หางเครื่อง หรือร่ำวง เป็นต้น

4. ให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาว่า ในเนื้อเรื่องได้สะท้อนให้เห็นถึงอาชีพใดในท้องถิ่นนั้น และนักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง บอกมาเป็นข้อ ๆ
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง
6. แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มเท่า ๆ กัน ให้แต่ละกลุ่มนำเรื่องเขาวง-เขาชะเมา มาแต่งเป็นกลอนสุภาพ ให้มีความยาว 4 บทขึ้นไป ครูทบทวนแผนบังคับกลอนสุภาพ โดยติดแผนภูมิไว้บนกระดาน
7. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน 1 คน อ่านกลอนที่กลุ่มตนแต่งขึ้น และหาผู้แสดงท่าทางประกอบการเล่า โดยออกมาเสนอผลงานหน้าชั้นที่ละกลุ่ม

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนพิจารณาเปรียบเทียบลักษณะนิทานพื้นบ้าน ประเภทนิทานประจำถิ่น กับนิทานอธิบายเหตุ ว่าแตกต่างกันอย่างไร
2. ครูสรุปลักษณะนิทานพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ อีกครั้ง เป็นการทบทวน
3. ครูนัดหมายวัน และเวลากับนักเรียน เพื่อไปทัศนศึกษา เขาวง-เขาชะเมา ที่ ต.สามย่าน อ.แก่ง จ.ระยอง และให้แต่ละคนเตรียมคำถามที่จะสัมภาษณ์บุคคลที่มีภูมิรู้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ถึงความเป็นมาของชื่อสถานที่ ความเชื่อของชาวบ้านต่อสถานที่นั้น ๆ เป็นต้น โดยครูเป็นผู้สำรวจแหล่งวิทยากร ที่นักเรียนสามารถเข้าไปสัมภาษณ์ได้

สื่อการสอน

1. แถบประโยคประเภท และลักษณะนิทานพื้นบ้าน 7 ประเภท
2. เอกสารเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องเขาวง-เขาชะเมา
3. สลากคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง 10 คำถาม คือ
  - เขาวง-เขาชะเมา อยู่ที่ใด
  - เหตุใดจึงได้ชื่อว่าเขาวง-เขาชะเมา
  - จำฝูงควายทั้ง 2 ฝูง ได้ให้คำมั่นสัญญาอะไรต่อกัน

- อะไรคือสาเหตุที่ทำให้ควายทั้ง 2 ฝูงทะเลาะวิวาทกัน
- จงบอกลักษณะของควายป่าที่เป็นจำฝูง
- จากเรื่องนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพท้องถิ่นอย่างไรบ้าง
- ในตอนท้ายจำฝูงทั้ง 2 ฝูงเป็นอย่างไร
- จากเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นคุณค่าของสิ่งใดที่นำมาเป็นข้อคิดแก่ผู้อ่านได้
- จำฝูงตกลงที่จะยุติการทะเลาะวิวาทกันโดยวิธีใด
- ในเนื้อเรื่องได้กล่าวถึงสถานที่ที่ชื่อ "ทุ่งควายกิน" เหตุใดจึงเรียกชื่อนี้

4. แผนภูมิกลอนสุภาพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมในห้องเรียนของแต่ละคน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม
3. ตรวจสอบผลงานของกิจกรรมกลุ่ม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน

เวลาที่ใช้ จำนวน 2 คาบ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้

1. จัดป้ายนิเทศที่ให้ความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านได้
2. บันทึกเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้าน จากคำบอกเล่าของวิทยากรท้องถิ่นได้
3. แต่งเพลงจากเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านที่เรียนมาได้
4. แสดงท่าทางประกอบเพลงที่แต่งจากเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้าน
5. วาดภาพประกอบเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเรื่องที่สนใจได้

เนื้อหา

ผลงานของนักเรียนที่จัดทำขึ้นในการเรียนการสอน วิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน
ทั้งที่เป็นงานกลุ่ม และเป็นงานรายบุคคล

กิจกรรม

ขั้นนำ

ครูกล่าวนำว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้านแล้ว
นักเรียนได้รับสาระประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย จะเห็นได้จากผลงานของนักเรียนที่จัดแสดง
ในวันนี้

ขั้นสอน

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ตามหัวข้อดังนี้ กลุ่มที่ 1 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน กลุ่มที่ 2 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน กลุ่มที่ 3 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน กลุ่มที่ 4 ตัวอย่าง นิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน กลุ่มที่ 5

รายชื่อ ที่อยู่ และภาพถ่ายวิทยากรท้องถิ่นที่เล่านิทานพื้นบ้านเท่าที่ทำได้ แล้วนำมาจัดป้ายนิเทศแสดงไว้ในห้องประชุมของโรงเรียน

2. ให้นักเรียนช่วยกันจัดแสดงผลงานของนักเรียนเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านที่ได้ทำส่งครูทั้งที่เป็นงานกลุ่ม และงานเดี่ยว ใช้สถานที่ในห้องประชุม เช่นเดียวกับป้ายนิเทศ
3. ครูเชิญวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้น ๆ มาเล่านิทานและให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียนที่เรียนวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน หรือนักเรียนที่สนใจฟัง
4. ให้นักเรียนจดบันทึกเรื่องราวนิทานพื้นบ้าน และความรู้ที่ได้รับจากคำบอกเล่าของวิทยากรท้องถิ่น
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถาม ข้อสงสัยจากวิทยากรที่ได้รับเชิญมา
6. ให้นักเรียนคนที่ได้รับมอบหมายแสดงท่าทางประกอบเพลงจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สุริยคราส จันทรคราส
7. ประกวดวาดภาพประกอบเนื้อเรื่องตอนใดตอนหนึ่งของนิทานพื้นบ้าน เรื่องที่นักเรียนสนใจ

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนจับคู่แล้วช่วยกันแต่ง เพลงที่มีเนื้อเพลงเกี่ยวกับเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้าน ในท้องถิ่นของตนที่ได้เรียนไปแล้ว คู่ละ 1 เพลง โดยใส่ทำนองเพลงตามความพอใจของนักเรียน แล้วนำส่งครู (ครูได้แต่งเพลงเสรีจันในชั่วโมง ครูให้ออกมาร้องให้เพื่อนฟังเป็นตัวอย่าง ส่วนคู่ที่เหลือให้นำเสนอในคราวต่อไป)

สื่อการสอน

1. ป้ายนิเทศเกี่ยวกับความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน
2. วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ทางนิทานพื้นบ้าน

3. ผลงานของนักเรียนที่จัดทำขึ้นในการเรียนการสอน วิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน เช่น หนังสือนิทานพื้นบ้าน ภาพวาดประกอบเรื่องในนิทานพื้นบ้าน แอบนันทิกเสียงที่บันทึกบทละครวิทยุ ฯลฯ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
2. สังเกตจากการให้ความสนใจในช่วงที่วิทยากรบรรยาย
3. ตรวจสอบผลงานที่ครูมอบหมายให้ทำ

หมายเหตุ ในข้อ 1, 2 และ 6 ของกิจกรรมชั้นสอน ครูมอบหมายให้นักเรียนจัดเตรียมก่อนถึงเวลาในชั่วโมงจริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย